

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23
Faculty : Humanities
Programme: B.A. (English)

Part A
Semester – I
Compulsory English
(Course Code DSC ENG 1.1)

PSOs:

After completion of this course students will be able to:

1. Comprehend various forms of literature like Prose, Poetry, Drama and Fiction
2. Develop the knowledge of grammatical system
3. Develop four language skills LSRW
4. Widen scope of employability and Entrepreneurship viz Teaching, Civil Services and Creative Writing

Employability Potential of B.A. Programme

The job market today, is dynamic and challenging place for young people graduating from our educational institutions. While the number of job seekers is on rise, so are the employment opportunities available to them. However, many employers say that they are unable to find suitable candidates for the jobs they have. Of the candidates who appear for interviews every year, only about thirty percent are selected for the employment. This does not mean that students are poorly equipped with knowledge. On the contrary, many are adequately qualified in this area. The problem is that they lack proficiency in English and the soft skills necessary for professionals today. The need to equip graduating students with skills essential for work place has become an urgent concern. Keeping this in mind the board of studies in English designed the curriculum of English Compulsory, English Literature, Supplementary English, Functional English, Ability Enhancement Course in Communication Skills in English and General Interest Course in Soft Skills.

All living beings communicate. To communicate is a sign of life. In fact, communication is essential to survival, to co-existence and is a natural instinct. In order to improve communication skills of students many topics on communication have been incorporated in the curriculum.

After completion of this course students can make career in creative writing, translation, journalism, content writing and tourism industry. Making career through competitive examinations is a dream of many arts graduates. The present curriculum is immensely helpful for students, who desire to prepare for competitive examinations.

Part B

Programme: B.A. (English)

Semester – I

Compulsory English

(Course Code DSC ENG 1.1)

Cos:-

After completion of this course students will be able to:

1. Understand the basic knowledge of English language and literature
2. Understand the relation between literature and real life.
3. Understand and interpret the prose, poem, short stories
4. Write the News Report, Letter, Essay, Paragraph etc.
5. Avail the pleasure of literary forms such as Novel, Poem, Play etc.
6. Develop interview technique, Reading Skills, Writing Skills and Speaking Skills.
7. Enhance the interest in English Language.

UNIT-I PROSE (15 PERIODS)

- I) Address at the Parliament of the World's Religions- Swami Vivekananda
- II) Education Provides a Solid Foundation- APJ Abdul Kalam
- III) The Dispenser of Holy Water - Guy de Maupassant
- IV) The Happy Prince- Oscar Wilde

UNIT-II POETRY (15 PERIODS)

- I) The Quality of Mercy- William Shakespeare
- II) Indian Weavers - Sarojini Naidu
- III) The Lotus- Toru Dutt
- IV) Success is Counted Sweetest- Emily Dickinson

UNIT-III- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (15 PERIODS)

- I) Articles
- II) Prepositions
- III) Conjunctions

UNIT – IV- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (15 PERIODS)

- I) Verb- Auxiliary Verbs and Modal Auxiliaries
- II) Subject – Verb Agreement

UNIT- V- COMMUNICATION SKILLS (15 PERIODS)

- I) Meeting People, Exchanging Greetings and Taking Leave
- II) Introducing Yourself

III) Introducing People to others

IV) Making Inquires on Phone

Unit- VI - Skill Enhancement Module (For Internal Assessment)

Reading Skills: Comprehension

Cos:

After completion of this module students will be able to:

1. Read speedily and fluently.
2. Develop understanding of the passage
3. Enrich their vocabulary.
4. Summarise a paragraph

I) Assignment: Comprehension (Unseen Passages)

II) Class Test: Reading of Passage from the prescribed text.

**Prescribed Textbook : Inspirations by Board of Editors & published by
Orient Blackswan**

Ability Enhancement Course
(Communication Skills in English)
(Course Code AEC ENG 1.7)

Semester – I

Textbook prescribed “**Spoken English**” edited by V. Sasikumar and P. V. Dhamija published by
Tata MacGraw-Hill

COs :

After completion of this course students will be able to:

- i) Communicate effectively in different real life situations.
- ii) Register complaints, make enquiries and give opinions.
- iii) Make proper self introduction.
- iv) Respond well to questions at an interview.

Unit- I

- i) Greetings and Salutations in English
- ii) Exclamations in English
- iii) Sentences of order
- iv) Conversation at the Doctor’s Clinic

Unit- II

- i) Communicating – apologizing
- ii) Making polite request
- iii) Conversation at the market

Unit- III

- i) Communicating – expressing necessity/ obligation
- ii) Grammar and Usage – using helping verbs
- iii) Conversation in the Library

Unit- IV

- i) Communicating – asking for information
- ii) Grammar and Usage – using indirect question
- iii) Interview techniques

Programme: B.A. (English)
Compulsory English
(Course Code DSC ENG 1.1)
Semester – II

PSOs:

After completion of this course students will be able to:

1. Comprehend various forms of literature like Prose, Poetry, Drama and Fiction
2. Develop the knowledge of grammatical system
3. Develop four language skills LSRW
4. Widen scope of employability and Entrepreneurship viz Teaching, Civil Services and Creative Writing

Compulsory English
(Course Code DSC ENG 1.1)
Semester – II

Cos:-

After completion of this course students will be able to:

1. Understand the basic knowledge of English language and literature
2. Understand the relation between literature and real life.
3. Understand and interpret the prose, poem, short stories
4. Write the News Report, Letter, Essay, Paragraph etc.
5. Avail the pleasure of literary forms such as Novel, Poem, Play etc.
6. Develop interview technique, Reading Skills, Writing Skills and Speaking Skills.
7. Enhance the interest in English Language.

UNIT-I –PROSE (15 PERIODS)

- I) The Responsibilities Young Citizens -Lal Bahadur Shastri
- II) A Career – R.K. Narayan
- III) A Simple Philosophy – Seathl
- IV) In Sahyadri Hills- A Lesson in Humility- Sudha Murty

UNIT- II POETRY (15 PERIODS)

- I) A psalm of Life- H.W. Longfellow
- II) On his Blindness- John Milton
- III) Daffodils- William Wordsworth
- IV) Leave this Chanting and Singing- Rabindranath Tagore

UNIT-III - BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (15 PERIODS)

- I) Degrees of Comparison
- II) Simple, Complex and Compound Sentences

UNIT-IV- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (15 PERIODS)

- I) Types of Sentence: Assertive, Interrogative, Imperative, Exclamatory
- II) Transformation of Assertive into Exclamatory Sentences
- III) Transformation of Exclamatory into Assertive Sentences
- IV) Framing Questions with helping verbs and WH words

UNIT-V - COMMUNICATION SKILLS (15 PERIODS)

- I) Thanking Someone and Responding to Thanks
- II) Inviting, Accepting and Refusing Invitations
- III) Apologising and Responding to Apology

Unit- VI - Skill Enhancement Module (For Internal Assessment)

Writing Skills: Writing an Application

Cos:

After completion of this module students will be able to:

1. Understand various types of application.
  2. Understand the structure of application.
  3. Write various applications.
- I) Assignment: Application for Bonafide Certificate, Character Certificate , T.C., leave
  - II) Class Test on Application Writing.

BA PART-I EXAMINATION
Compulsory English
SEMESTER – I
(Distribution of Marks)

TIME :3HOURS

MAXMARKS THEORY:80MARKS

MINPASSING MARKS :32MARKS

MAXMARKS INTERNALASSESSMENT:20MARKS

MINPASSINGMARKS: 08MARKS

Unit - I

- A) Prose** i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6 Marks**
ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6 Marks**

Unit - II

- B) Poetry** i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6 Marks**
ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6 Marks**

Unit - III

Basics of Communication Skills in English

- I) Articles **4 Marks**
II) Prepositions **4 Marks**
III) Conjunctions **4 Marks**

Unit - IV

Basics of Communication Skills in English

- I) Verb- Auxiliary Verbs and Modal Auxiliaries **8 Marks**
II) Subject – Verb Agreement **4 Marks**

Unit - V

Communication Skills

- I) Meeting People, Exchanging Greetings and Taking Leave **3 Marks**
II) Introducing Yourself **3 Marks**
III) Introducing People to others **3 Marks**
IV) Making Inquires on Phone **3 Marks**

Multiple Choice Questions

The Student will have to answer 10 MCQs based on Unit I, II, III, IV and V (each MCQ carries 2 Marks) **20 Marks**

Internal Assessment

- I) Assignment **10 Marks**
II) Class Test **10 Marks**

BA PART-I EXAMINATION
Compulsory English
SEMESTER – II
(Distribution of Marks)

TIME :3HOURS

MAXMARKS THEORY:80MARKS

MINPASSING MARKS :32MARKS

MAXMARKS INTERNALASSESSMENT:20MARKS

MINPASSINGMARKS: 08MARKS

Unit - I

A) Prose-

- i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6Marks**
- ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6Marks**

Unit - II

- B) Poetry** i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6Marks**
- ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks each. **6Marks**

Unit - III

Basics of Communication Skills in English

- I) Degrees of Comparison **6 Marks**
- II) Simple, Complex and Compound Sentences **6 Marks**

Unit - IV

Basics of Communication Skills in English

- I) Types of Sentence: Assertive, Interrogative, Imperative, Exclamatory **3 Marks**
- II) Transformation of Assertive into Exclamatory Sentences **3 Marks**
- III) Transformation of Exclamatory into Assertive Sentences **3 Marks**
- IV) Framing Questions with helping verbs and Wh words **3 Marks**

Unit - V

Communication Skills

- I) Thanking Someone and Responding to Thanks **4 Marks**
- II) Inviting, Accepting and Refusing Invitations **4 Marks**
- III) Apologising and Responding to Apology **4 Marks**

Multiple Choice Questions

The Students will have to answer 10 MCQs based on Unit I, II, III, IV and V (each MCQ carries 2 Marks) **20 Marks**

Internal Assessment

- I) Assignment **10 Marks**
- II) Class Test **10 Marks**

Ability Enhancement Course
(Communication Skills in English)

Semester – II

Textbook prescribed “**Spoken English**” edited by V. Sasikumar and P. V. Dhamija published by
Tata Mac Graw-Hill

Unit- I

- i) Communicating – giving opinions
- ii) Grammar and Usage – pronouns
- iii) Conversation at the Bookseller’s

Unit- II

- i) Communicating – hesitating, attracting attention etc.
- ii) Grammar and Usage – using question tags.
- iii) Conversation at the Restaurant

Unit- III

- i) Communicating – agreeing and disagreeing
- ii) Grammar and Usage – the passage
- iii) Conversation at the Bank

Unit- IV

- i) Communicating – Expressing intentions
- ii) Grammar and Usage – adverbials
- iii) Giving Introduction

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२२-२०२३

विभाग अ (Part-A)

विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)

अभ्यासक्रम : वाङ्मय स्नातक / बी.ए. (Programme - B.A.)

विषय : आवश्यक मराठी DSC-2

प्रस्तावना :- (Preamble)

‘मातृभाषा’ मानवी जीवनाचा पाया आहे. आत्मप्रगटीकरण, आत्मचिंतन, विचारांची देवाण-घेवाण, संस्कृतीची जोपासना, समाजातील आर्थिक, राजकीय व्यवहार, व्यक्तिमत्त्वाचा विकास या सर्व गोष्टींसाठी भाषेची आवश्यकता आहे. मातृभाषेच्या सामर्थ्यावर अभ्यासकाला कोणत्याही विषयाच्या अभ्यासासाठी आवश्यक असलेली आकलनशक्ती व कौशल्य यांचा विकास होण्यास मदत होते. साध्या श्रवण-भाषण कौशल्यापासून ते प्रतिभासंपन्न सृजनशीलतेपर्यंत प्रत्येक क्रियेत मातृभाषेची आवश्यकता आहे. मातृभाषेतूनच कोणत्याही क्षेत्रातील ज्ञान मिळविणे सुलभ जाते.

मराठी भाषा अतिशय समृद्ध अशी भाषा आहे. समाजाचा सर्वांगीण विकास हा भाषेच्या माध्यमातून होतो. त्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होतो. भाषिक संवेदना, भावना, विचारशीलता, भाषेच्या विविध प्रवाहाची अभिवृद्धी समाजाच्या विकासाकरिता महत्त्वाचा असतो. मराठी अनिवार्य अभ्यासक्रमातून वैचारिकता समृद्ध होण्यासाठी मदत होते. तसेच ललित साहित्यातून जीवनानुभवाची नवीन दृष्टी प्राप्त होते. काव्य प्रकारातून सामाजिक अस्मिता अभिव्यक्त होते. मराठी भाषा विद्यार्थ्यांना नव्या जाणिवा, नव्या प्रेरणा देणारा विषय आहे.

बी.ए. मराठी (आवश्यक) अभ्यासक्रमाची विशिष्ट निष्पत्ती PSO's :

- १) संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या मानव विज्ञान विद्याशाखेतील बी.ए. मराठी (आवश्यक) अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनामुळे विद्यार्थ्यांची ‘साहित्य’ ही संकल्पना स्पष्ट होऊन मराठी भाषाविषयक अभिरूची विकसित होईल.
- २) मराठी साहित्य परंपरा, लेखक, कवी, विचारवंत यांचा परिचय होईल, त्यांचा लेखनातून आलेल्या सामाजिक एकात्मता, सर्वधर्म समभाव, राष्ट्रीय एकात्मता आणि भारतीय राज्यघटनेचे अधिष्ठान असलेल्या मानवी मूल्यांची विद्यार्थ्यांमध्ये रुजवणूक होईल.
- ३) विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी, भाषा, साहित्य, कला याविषयी आवड निर्माण होईल. त्याची चिकित्सा, तुलना, समीक्षा करण्याची दृष्टी विकसित झाल्यामुळे विविध साहित्य प्रकारातील लेखनाचे योग्य अध्ययन, संशोधन आणि सर्जनशील निर्मिती करतील.
- ४) भाषा आणि साहित्याचा सामाजिक तसेच कलात्मक पातळीवर अभ्यास केल्याने विवेकपूर्ण तर्कसंगतता आणि कारुण्यपूर्ण संवेदनशीलता निर्माण होऊन साहित्याचे, भाषेचे व्यावहारिक उपयोजन करता येईल.
- ५) कला शाखेच्या विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी भाषेच्या तात्विक अभ्यासासह प्रतिष्ठापूर्ण रोजगार मिळविण्यासाठी भाषिक कौशल्ये प्राप्त होतील.
- ६) मराठी भाषेच्या माध्यमातून विविध क्षेत्रात लागणारे व्यावहारिक कौशल्याचे उपयोजन विद्यार्थी करतील.
- ७) रोजगारा निर्मितीसाठी लागणाऱ्या विविध कौशल्य निर्मितीचा दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.

अभ्यासक्रमाची रोजगारविषयक क्षमता (Employability Potential of the Programme)

नवा शोध, नवी स्पंदने दुसऱ्यांपर्यंत / समाजापर्यंत पोचवायची असतील तर समर्थ भाषेशिवाय पर्याय नाही. मग ती परंपरागत, संगणकीय, गणिती, एसएमएस तंत्राधारित, इमोजी/चिन्हांची भाषा का असेना, भाषेच्या विद्यार्थ्यांना या अनुषंगाने जवळजवळ सर्वच सेवाक्षेत्रात, व्यवसायाच्या क्षेत्रात अंगिकृत भाषाकौशल्य व त्याच्या जोडीला त्याने आत्मसात केलेल्या इतर कौशल्यामुळे संधीची गंगा त्याच्या आजुबाजूला वाहते आहे व या संधीचे त्याने सोने केले तर त्याला निश्चितच रोजगार प्राप्त होईल.

मानव विद्याशाखेतील बी.ए. मराठी (आवश्यक) हा अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या विविध संधी प्राप्त होतील. त्यातील काही महत्त्वाच्या संधीची यादी खाली दिली आहे.

१) बी.ए. ही पदवी प्राप्त झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करता येईल.

२) राज्य व केंद्रीय लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षांची तयारी करण्यासाठी सदर अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरेल.

३) विविध शासकीय, उद्योग, सेवाविषयक क्षेत्रात रोजगार प्राप्त होईल.

४) व्यावहारिक मराठीच्या माध्यमातून संवाद कौशल्ये अंगी बाणविल्यावर (१) व्यावहारिक - बाजार, दुकान, स्टेशन इ. (२) व्यावसायिक - शिक्षक, प्राध्यापक, वकील, डॉक्टर, विक्रेता, दलाल, दुभाषी, शेअर दलाल, इ.(३) प्रशासकीय (४) रंगभूमी/लोकरंगभूमी यामध्ये व्यवसायाच्या संधी निर्माण होतील.

५) माहिती प्रसारण या क्षेत्रात उपसंपादक, वार्ताहर, सूत्रसंचालक, कथालेखक, छायाचित्रकार, ध्वनिसंकलक, दिग्दर्शक, सहाय्यक दिग्दर्शक, कार्यकारी निर्माता, स्तंभलेखक, व्हाईस ओव्हर आर्टिस्ट, बातमी विश्लेषक, जनसंपर्क अधिकारी अशा रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

६) दृकश्राव्य माध्यमात संवाद व कथालेखक, पटकथालेखक, पटकथा सल्लागार आणि मार्गदर्शक, मध्यस्थ, निवेदक, सूत्रसंचालक, संहितालेखक, गीतलेखक, माहितीपट निर्माता, नट, कलाकार, गायक, संगीतकार, हास्यकलाकार अशा विविध संधी उपलब्ध आहेत.

७) फलक लेखन, भितीपत्रक लेखन, नामपट्टीका लेखन, ब्लॉग रायटर, अहवाल लेखक, मानपत्र/प्रमाणपत्र लेखक, आभासी (घोष्ट रायटर) लेखक, शब्दांकन कर्ता, दिनदर्शिका, शुभेच्छापत्रे, लग्न पत्रिका, निमंत्रण पत्रिका, आमंत्रण पत्रिका यांचे लेखन तथा माहितीपत्रक व विविध मार्गदर्शिकापर माहिती पुस्तिकांचे लेखन करून रोजगाराच्या संधी मिळविता येतील.

८) कार्यक्रम व्यवस्थापन- लग्न, स्वागत समारंभ, विविध प्रदर्शने, प्रचारसभा, रोड शो, परिषदा, सार्वजनिक कार्यक्रम, सार्वजनिक मनोरंजनाचे कार्यक्रम, सत्कारसोहळे, पुरस्कारसोहळे, विविध विषयावर आयोजित संमेलने, क्रीडाविषयक कार्यक्रम, गटचर्चा, परिसंवाद, चर्चासत्र, कार्यशाळा, शिबीर, मेळावे, प्रश्नमंजुषा इत्यादी कार्यक्रमाचे व्यवस्थापनात आज फार मोठ्या व्यवसायिक संधी निर्माण झाल्या आहेत. या कार्यक्रमांचे आयोजन, नियोजन, कौशल्य, जाहिरात, निमंत्रण पत्रिका, मुलाखतकार, सूत्रसंचालक, जनसंपर्क अधिकारी, समुपदेशक, बातमीदार, मंचसज्जा व्यवस्थापन इत्यादींमध्ये विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

९) वरील समारंभामध्ये व्यवस्थापनाकरिता विद्यार्थ्यांची अशी एखादी चमू तयार करता येणे शक्य आहे. सदर समारंभामध्ये कार्यक्रमाचे आयोजन, नियोजन, कार्यक्रमाची जाहिरात, कार्यक्रम पत्रिका तयार करणे, सन्मानचिन्ह, मानपत्र तयार करणे, कार्यक्रमाचे उद्घाटन सत्र तथा समारोपाचे फलक तयार करणे, मंचसज्ज करणे, लाईट, साऊंड सिस्टीम हाताळणे, पाहुण्यांची ने-आण, त्यांचे स्वागतासाठी पुष्प, हार, बुके, शाल, भेटवस्तू इत्यादीचे नियोजन तसेच रसिकांची बैठक व्यवस्था नियोजन तथा कार्यक्रमाच्या समापनानंतर नाश्ता, चहा, जेवनाचे नियोजन, बातमी तयार करणे किंवा बातमी प्रिंट मिडीया, इलेक्ट्रिक मिडीया पर्यंत पोचविणे. इत्यादी कार्ये या चमुमार्फत पार पाडले जाऊ शकतात. यानिमित्ताने विद्यार्थ्यांना विविध पातळीवर रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

१०) औपचारिक संवाद शिक्षणाच्या माध्यमाने प्रौढ शिक्षण, पालक शिक्षण, संगणक शिक्षण तथा अनौपचारिक शिक्षणाच्या माध्यमातून कुटुंब, मित्रसंघ, मेळावे, आस्वादस्थाने, स्पर्धास्थाने, जाहिरात कोडी यामध्येही व्यवसायांच्या संधी आहेत.

११) लोकगीत / प्रादेशिककला - पारंपरिक लोकगीतांचे संकलन, जतन, संवर्धन तसेच लोकनाट्य / नाटक / भारूड / तमाशा / पथनाट्य / लावणी / नाट्यसंगीत यामध्ये भाषेच्या विद्यार्थ्यांकरिता अनेक दालने खुली आहेत. या सर्व कलांचे व लोकपरंपरांचे जतन या निमित्ताने होईल व विद्यार्थ्यांना रोजगारही मिळेल.

१२) सॉफ्टवेअर प्रशिक्षण - मोबाईलवर तयार केलेले ऑडिओ/व्हिडीओ त्यांचे संपादन करण्यासाठी कॅनवा, ओबीएस, काईनमास्टर, आई म्युझिक यासारख्या सॉफ्टवेअरचे तंत्रज्ञान समजून घेऊन शॉर्टफिल्म/संगीत/कविता सादरीकरण व्याख्याने/अभिवाचन / सांस्कृतिक कार्यक्रम/भाषण/विविध प्रादेशिककला/ पारंपरिक कला/ खेळ/ गाणी यांचे जतन करणारे व्हिडीओ/ ऑडिओ, व्हिडीओ मिक्सिंग/ टेक्स्ट इन्सॉर्टिंगसारख्या गोष्टीचे प्रशिक्षण देऊन विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

१३) मायक्रोफोन टेक्निक कौशल्य - मोठ-मोठ्या कार्यक्रमांसाठीच नव्हे तर वर्गात शिकविण्यासाठी मायक्रोफोन आता गरजेची वस्तू झाली आहे. या संबंधीचे विशेष पाठ्यक्रम तयार करून मायक्रोफोन हाताळण्याचे मूलभूत तथा एडवॉन्स प्रशिक्षण घेतलेतर विद्यार्थी रोजगारक्षम होईल.

१४) साऊंड रेकॉर्डिस्ट - काही विद्यार्थ्यांचा आवाज चांगला असतोत्यांनी स्वतःच्या आवाजात जाहिराती तयार केल्या किंवा विविध जाहिरात कंपन्यांना सोबत घेऊन जाहिराती तयार केल्या तर रोजगाराचे नवीन दालन उपलब्ध होईल.

१५) ई-मेल, विविध ॲप, युट्युब, ब्लॉग, फेसबुक, ट्विटर, इंटरनेटवरील विविध साईटसच्या माध्यमातून मराठीतील नव्या संकल्पना, शोध, पारिभाषिक शब्द इत्यादी समाजापर्यंत पोचविता येतील व यानिमित्ताने विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी मिळतील.

१६) पर्यटनक्षेत्र- ट्रॅव्हल एजन्सी, विमान कंपन्या, टूर ऑपरेशन कंपन्या यामध्ये सहलीसाठी गाईड तथा दुभाषी म्हणून सुद्धा रोजगार उपलब्ध होईल.

१७) प्रसारमाध्यमातील व्यावसायिक वाचक / निवेदक तथा वक्ता, व्याख्याता, कवी, ललित लेखक, कथा-कथनकार, एकपात्री प्रयोगकर्ता, कीर्तनकार, प्रवचनकार इत्यादी संधी उपलब्ध आहेत.

१८) संकलक, बोली सर्वेक्षक, बोली अभ्यासक, आस्वादकार, भाषाकार, समीक्षक, परिक्षक, निरीक्षक, सुचिकार, आराखडाकार, प्रस्तावनाकार, कुटप्रश्नकार, रिपोर्टवाचक, मांडणीकार, टंकलेखक, संशोधन-सहाय्यक, संशोधन-लेखक, चौर्यकर्मशोधक, मुद्रित शोधक, टिप्पणीकार इत्यादी क्षेत्रात सहाय्यक म्हणून रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

१९) अनुवाद क्षेत्रात मोठी संधी मिळेल.

विभाग ब

बी.ए. भाग-१, सत्र-१

विषय : मराठी (आवश्यक)

नेमलेले पाठ्यपुस्तक : 'शब्दगंध' भाग-१ (सत्र १ व सत्र २) (संपादित)

प्रकाशकाचे नाव : राघव पब्लिशर्स अॅण्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs) :

- नेमलेल्या साहित्यातून जीवनदर्शन, समकालीन व्यवहार जाणवा यांची माहिती होईल.
- वैचारिक, ललित, कविता या विविध वाङ्मय प्रकाराचे ज्ञान होईल. या वाङ्मय प्रकाराचे वेगळेपण जाणून घेतील तथा यामधील साम्यभेदाचे आकलन होईल.
- वैचारिक गद्यातून भाषेच्या सर्जनशील रूपाचे विद्यार्थ्यांना आकलन होईल. तसेच चारित्र्यविषय असलेल्या थोर व्यक्तींच्या जीवनकार्यातून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल आणि संकटावर मात करून जीवनात यशस्वी होता येतेहा विचार त्यांच्या मनी रुजेल.
- ललित कलाकृतीच्या वाचनातून आनंद, बोध, ज्ञान इत्यादींची प्राप्ती होऊन विद्यार्थ्यांच्या जीवनविषयक जाणवा समृद्ध होतील.
- वैचारिकता, तात्त्विकता, काव्यात्मकता, भावनात्मकता, सामान्य गोष्टीतील असामान्यत्वाचे दर्शन यातून विद्यार्थ्यांचा दृष्टीकोण संपन्न होईल.
- विविध प्रकारच्या साहित्याचे आकलन, वर्णन, आस्वादन, विश्लेषण आणि मूल्यमापन करण्याची क्षमता वाढून विद्यार्थ्यांची अभिरूची विकसित होईल.
- या वाङ्मयप्रकारातून विविध प्रकारचे नीतिमूल्ये, जीवनमूल्ये, यांची शिकवण विद्यार्थ्यांना मिळेल, त्याचा उपयोग उत्तमरीतीने जीवन जगण्यासाठी होईल.
- 'उपयोजित' घटकाच्या माध्यमातून विविध प्रकारची कौशल्ये त्यांच्यात निर्माण होतील व ते रोजगारक्षम होतील.
- विचारवंत, लेखक, कवी होण्यासाठी हे अध्ययन प्रेरक ठरेल, सहाय्यभूत ठरेल. यातून विद्यार्थी भाषेचा सर्जनशील वापर कसा करावा हे समजून घेतील व विविध प्रकारातील साहित्य निर्मिती करतील. तसेच व्यवहारिक उपयोजन करून रोजगारक्षम होतील.

अ.क्र. Sr.No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)	श्रेयांक Credit
विभाग - अ	वैचारिक		
१)	माझे तीन गुरू व तीन दैवते - डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर	१२	
२)	सत्यशोधक पंढरीनाथ पाटील आणि महात्मा फुले यांचे चरित्र - डॉ.प्रल्हाद जी. लुलेकर		
३)	छत्रपती शिवरायांची प्रशासन व्यवस्था - चंद्रशेखर शिखरे		
विभाग - ब	ललित		
१)	जनानी जयपुरी - वसंत बापट	१२	
२)	गढी - प्रतिमा इंगोले		
३)	वाघापूर पॅटर्न - अशोक मानकर		
विभाग - क	कविता		
१)	संतवाणी	११	०३
	अ)पैलतोगे.... - संत ज्ञानेश्वर		
	ब) कांदा, मुळा भाजी - संत सावता माळी		
२)	नवा शिपाई - केशवसुत		
३)	या भारतात बंधुभाव नित्य वसू दे - राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज		
४)	विमान - अजीम नवाज राही		
५)	पोशीदा - रवींद्र महल्ले		
६)	अतिक्रमण - विशाल इंगोले		
विभाग - ड	उपयोजित मराठी		
	लेखनविषयक नियम	१०	
	मुद्रित शोधन		
		४५	०३

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी.ए. भाग- १ मराठी (आवश्यक)
सत्र १ ले

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००
लेखीगुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक - 'शब्दगंध' भाग-१ (सत्र-१ व सत्र-२) (संपादित)

प्रकाशकाचे नाव : राघव पब्लिशर्स अॅण्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर
(विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' साठी)

उपयोजित मराठी - संपादक डॉ.केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या पुस्तकातील

प्रकरण १५ वे - लेखनविषयक नियम - डॉ.मृणालिनी शहा

प्रकरण १६ वे - मुद्रितशोधन- सुजाता शेणई, डॉ.केतकी मोडक

विभाग - अ	वैचारिक	-	२०गुण
विभाग - ब	ललित	-	२०गुण
विभाग - क	कविता	-	२०गुण
विभाग - ड	उपयोजित मराठी	-	२०गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी :-

विभाग 'अ' व 'ब' यावर १४ गुणांचा प्रत्येक एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	- २८ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी ०३ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी ०२ प्रश्न वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे असे एकूण १० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास ०२ गुण याप्रमाणे हा प्रश्न २० गुणांचा असेल.	- २० गुण

विभाग 'ड' साठी संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयोजित मराठी - संपादक डॉ.केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या पुस्तकातील **प्रकरण १५ वे** लेखनविषयक नियम व **प्रकरण १६ वे** - मुद्रितशोधन या प्रकरणावर प्रत्येकी ०८ गुणांची दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारल्या जातील.

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन :- Skill Enhancement Module (SEM) - २० गुण

- गुण विभागणी
- १) गृहपाठ - १५गुण
- २) मौखिक परीक्षा - ०५गुण

सूचना :-(१)गृहपाठ आपल्या परिसरातील प्रभावी शिक्षक, डॉक्टर, लोकप्रतिनिधी, आदर्श शेतकरी किंवा सामाजिक कार्यकर्ते यांची मुलाखत शब्दबद्ध करा.

(२) वैचारिक, ललित इत्यादी प्रकारातील उताऱ्याचे मुद्रितशोधन करा.

(३) दिलेल्या उताऱ्याचे प्रमाण मराठी भाषेच्या लेखनविषयक नियमांनुसार लेखन करा.

(४) मौखिक परीक्षाही गृहपाठावर आधारीत असेल.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

मराठी कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-I

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून

बी.ए.भाग-१, सत्र-१

'मराठी भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

एकूण तासिका १५, श्रेयांक - १

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs)

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

'व्यक्तित्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' - (संपादक : डॉ.पृथ्वीराज तौर, डॉ.शैलेन्द्र लेंडे, डॉ.वंदना महाजन), अथर्व पब्लिकेशन्स हे संपादित पुस्तक या अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले आहे.

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

१. संभाषण कौशल्ये - राजेंद्र दत्तात्रय थोरात
२. सूत्रसंचालन कौशल्ये - प्रतिभा कदम /जतीन कदम
३. मुलाखत कौशल्ये - शैलेश त्रिभुवन / रवींद्र बेम्बरे
४. वक्तृत्व कौशल्ये - पुंडलिक कोलते

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे.)

गुण विभागणी - एकूण गुण २५

घटक चाचणी / कौशल्य मूल्यांकन	- १० गुण
गृहपाठ / कौशल्य विकास प्रकल्प कार्य	- १० गुण
चर्चासत्र/ कौशल्यकार्याचे सादरीकरण	- ०५ गुण

(अभ्यासपत्रिकेतील सर्व घटकांवर प्रश्न विचारण्यात येतील)

विभाग ब
बी.ए. भाग-१, सत्र-२
विषय : मराठी (आवश्यक)

नेमलेले पाठ्यपुस्तक : 'शब्दगंध' भाग-१ (सत्र १ व सत्र २) (संपादित)
प्रकाशकाचे नांव : राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs) :

१. नेमलेल्या साहित्यातून जीवनदर्शन, समकालीन व्यवहार जाणीवा यांची माहिती होईल.
२. वैचारिक, ललित, कविता या विविध वाङ्मय प्रकाराचे ज्ञान होईल. या वाङ्मयप्रकाराचे वेगळेपण जाणून घेतील तथा यामधील साम्यभेदाचे आकलन होईल.
३. वैचारिक गद्यातून भाषेच्या सर्जनशील रूपाचे विद्यार्थ्यांना आकलन होईल. तसेच चारित्र्यविषय असलेल्या थोर व्यक्तींच्या जीवनकार्यातून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल आणि संकटावर मात करून जीवनात यशस्वी होता येते हा विचार त्यांच्या मनी रुजेल.
४. ललित कलाकृतीच्या वाचनातून आनंद, बोध, ज्ञान इत्यादींची प्राप्ती होऊन विद्यार्थ्यांच्या जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध होतील.
५. वैचारिकता, तात्त्विकता, काव्यात्मकता, भावनात्मकता, सामान्य गोष्टीतील असामान्यत्वाचे दर्शन यातून विद्यार्थ्यांचा दृष्टीकोण संपन्न होईल.
६. विविध प्रकारच्या साहित्याचे आकलन, वर्णन, आस्वादन, विश्लेषण आणि मूल्यमापन करण्याची क्षमता वाढून विद्यार्थ्यांची अभिरुची विकसित होईल.
७. या वाङ्मय प्रकारातून विविध प्रकारचे नीतिमूल्ये, जीवनमूल्ये, यांची शिकवण विद्यार्थ्यांना मिळेल, त्याचा उपयोग उत्तमरितीने जिवन जगण्यासाठी होईल.
८. 'उपयोजित' घटकाच्या माध्यमातून विविध प्रकारची कौशल्ये त्यांच्यात निर्माण होतील व ते रोजगारक्षम होतील.
९. विचारवंत, लेखक, कवी होण्यासाठी हे अध्ययन प्रेरक ठरेल, सहाय्यभूत ठरेल. यातून विद्यार्थी भाषेचा सर्जनशील वापर कसा करावा हे समजून घेतील व विविध प्रकारातील साहित्य निर्मिती करतील. तसेच व्यवहारिक उपयोजन करून रोजगारक्षम होतील.

अ.क्र. Sr.No	घटक Topic	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)	श्रेयांक Credit
विभाग - अ	वैचारिक		
१)	हा विद्येचा समय आहे ! - शाहू महाराज	१२	
२)	राष्ट्रसंत व राष्ट्रपिता - राम शेवाळकर		
३)	शिक्षणाबिगर माणूस धोंडाच - संतोष भीमराव अरसोड		
विभाग - ब	ललित		
१)	जागल - भाऊ मांडवकर	१२	
२)	हिरवा तपस्वी - शं.ना.नवरे		
३)	कस्तुरी - विजय जाधव		
विभाग - क	कविता		
१)	संतवाणी		
	अ) दादला (भारूड) -संत एकनाथ		
	ब) सदासर्वकाळ अंतरीकुटिल -संत तुकाराम	११	०३
२)	रांगूई - मीराताई ठाकरे		
३)	बाप वावरं पेरते - श्याम ठक		
४)	या शहरी संवेदनेशी जुळवून घेताना - अशोक इंगळे		
५)	मैफल - किशोर बळी		
६)	भगतसिंह - वैभव भिवरकर		
विभाग - ड	उपयोजित मराठी	१०	
	कार्यलयीन पत्रव्यवहार		
	स्व-परिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्जलेखन		
		४५	०३

बी.ए. भाग- १ मराठी (आवश्यक)

सत्र २ रे

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००
लेखी गुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक - 'शब्दगंध' भाग-१ (सत्र-१ व सत्र-२) (संपादित)

प्रकाशकाचे नाव : राघव पब्लिशर्स अॅण्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर
(विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' साठी)

उपयोजित मराठी - संपादक डॉ.केतकी मोडक, संतोष शेणई,
सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या पुस्तकातील
प्रकरण ३ रे- कार्यालयीन पत्रव्यवहार - डॉ.कल्याणी दिवेकर
प्रकरण ४ थे- स्वपरिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्जलेखन -
डॉ.भूषण केळकर

विभाग - अ	वैचारिक	-	२०गुण
विभाग - ब	ललित	-	२०गुण
विभाग - क	कविता	-	२०गुण
विभाग - ड	उपयोजित मराठी	-	२०गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

विभाग 'अ' व 'ब' यावर १४ गुणांचा प्रत्येक एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	- २८ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी ०३ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी ०२ प्रश्न	- २० गुण
वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे असे एकूण १० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास ०२ गुण याप्रमाणे हा प्रश्न २० गुणांचा असेल.	

विभाग 'ड' साठी संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयोजित मराठी - संपादक डॉ.केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या या पुस्तकातील प्रकरण ३ रे कार्यालयीन पत्रव्यवहार व प्रकरण ४ थे -स्व-परिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्ज लेखन या प्रकरणावर प्रत्येकी ०८ गुणांची दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारल्या जातील.

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन :- - २० गुण

- गुण विभागणी
- १) गृहपाठ - १५ गुण
- २) मौखिक परीक्षा - ०५ गुण

सूचना :- (१) गृहपाठ आपल्या परिसरातील लेखकाच्या मुलाखतीचे शब्दांकन करा
(२) आपल्या परिसरातील ५ विविध कार्यालयांशी पत्रव्यवहार करा.
(३) स्व-परिचयपत्र तयार करून नोकरीसाठी अर्जलेखन करा.
(४) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारीत असेल.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

मराठी कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम
Skill Enhancement Course-II
शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून
बी.ए.भाग-१, सत्र - २
'मराठी भाषिक कौशल्ये : लेखन कौशल्ये'

एकूण तासिका १५, श्रेयांक – १

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs)

१. लेखन कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. लेखन क्षेत्रातील दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

'व्यक्तित्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' - (संपादक : डॉ.पृथ्वीराज तौर, डॉ.शैलेन्द्र लेंडे, डॉ.वंदना महाजन), अथर्व पब्लिकेशन्स हे संपादित पुस्तक या अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले आहे.

लेखन कौशल्ये - एकूण तासिका -१५

१. लेखन कौशल्ये -- प्रतिक्षा गौतम तालंगकर कथले
२. संवाद लेखन कौशल्ये - राजकुमार लक्ष्मणराव तांगडे
३. जाहिरात लेखन कौशल्ये— रवि पवार
४. गीत लेखन कौशल्ये — विनायक पवार

(विद्यार्थ्यांनी लेखन कौशल्ये आत्मसात करून त्याचे विविध उपक्रमांच्या माध्यमातून उपयोजन करणे, महाविद्यालयातील विविध कार्यक्रम प्रसंगी नाटक, श्रुतिकेसाठी , संवाद लेखन करणे, निरनिराळ्या माध्यमांसाठी महाविद्यालय तथा संस्थेच्या अभिनव, कल्पक जाहिराती तयार करणे, तथा महाविद्यालयात विशिष्ट कार्यक्रमासाठी गीत निर्मिती करणे अपेक्षित आहे. या दृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे.)

गुण विभागणी – एकूण गुण २५

घटक चाचणी / कौशल्य मूल्यांकन	- १० गुण
गृहपाठ / कौशल्य विकास प्रकल्प कार्य	- १० गुण
चर्चासत्र/ कौशल्यकार्याचे सादरीकरण	- ०५ गुण

(अभ्यासपत्रिकेतील सर्व घटकांवर प्रश्न विचारण्यात येतील)

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२२-२०२३

विभाग अ (Part-A)

विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)

अभ्यासक्रम : वाङ्.मय स्नातक / बी.ए., (Programme - B.A.)

विषय : मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)

बी.ए.भाग-१, सत्र-१

प्रस्तावना :- (Preamble)

मराठी साहित्याच्या विविध वाङ्मय प्रवाहाचा अभ्यासातून विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतील. विविध साहित्य प्रवाहातील अभ्यासातून साहित्य निर्मितीच्या घटकांचे तंत्र विद्यार्थ्यांच्या अंगी विकसित होतील. साहित्यातून मानवी मूल्यांचे आकलन विद्यार्थ्यांना होईल. वाचन, लेखन, श्रवण कौशल्य विकसित होतील तसेच उपयोजित संकल्पना अभिवृद्ध होतील. साहित्य विश्वातून नवनिर्मितीचा व सर्जनशीलतेचा नवा अविष्कार अभिवृद्ध होण्यासाठी विद्यार्थ्यांना मदत होईल. प्रबोधनाची विचारधारा विकसित होईल. संशोधनाची नवप्रेरणा निर्माण होईल. एकूणच सर्व विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाकरिता साहित्यातील प्रेरणा मार्गदर्शक ठरतील.

मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक) अभ्यासक्रमाची विशिष्ट निष्पत्ती (PSOs) :

- १) संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या मानव विज्ञान विद्याशाखेतील मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक) अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनामुळे विद्यार्थ्यांची साहित्य ही संकल्पना स्पष्ट होऊन मराठी भाषाविषयक अभिरुची विकसित होईल.
- २) मराठी साहित्य परंपरा, लेखक, कवी, विचारवंत यांचा परिचय होईल, त्यांचा लेखनातून आलेल्या सामाजिक एकात्मता, सर्वधर्म समभाव, राष्ट्रीय एकात्मता आणि भारतीय राज्यघटनेचे अधिष्ठान असलेल्या मानवी मूल्यांची विद्यार्थ्यांमध्ये रुजवणूक होईल.
- ३) विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्य व कला याविषयी आवड निर्माण होईल. त्याची चिकित्सा, तुलना, समीक्षा करण्याची दृष्टी विकसित झाल्यामुळे विविध साहित्य प्रकारातील लेखनाचे योग्य अध्ययन, संशोधन आणि सर्जनशील निर्मिती करतील.
- ४) भाषा आणि साहित्याचा सामाजिक तसेच कलात्मक पातळीवर अभ्यास केल्याने विवेकपूर्ण तर्कसंगतता आणि कारुण्यपूर्ण संवेदनशीलता निर्माण होऊन साहित्याचे व्यावहारिक उपयोजन करता येईल.
- ५) साहित्याच्या विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी साहित्याच्या अभ्यासासह प्रतिष्ठापूर्ण रोजगार मिळविण्यासाठी कौशल्ये प्राप्त होतील.
- ६) रोजगारा निर्मितीसाठी लागणाऱ्या विविध कौशल्यनिर्मितीचा दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.

अभ्यासक्रमाची रोजगारविषयक क्षमता (Employability Potential of the Programme)

नवा शोध, नवी स्पंदने दुसऱ्यांपर्यंत / समाजापर्यंत पोचवायाची असतीलतर समर्थ भाषेशिवाय पर्याय नाही. मग ती परंपरागत, संगणकीय, गणिती, एसएमएस तंत्राधारित, इमोजी भाषा का असेना, साहित्याच्या विद्यार्थ्यांना या अनुषंगाने जवळजवळ सर्वच सेवाक्षेत्रात, व्यवसायाच्या क्षेत्रात अंगिकृत भाषा कौशल्य व त्याच्या जोडीला त्याने आत्मसात केलेल्या इतर कौशल्यामुळे संधीची गंगा त्याच्या आजुबाजूला वाहते आहे व या संधीचे त्याने सोने केलेतर त्याला निश्चितच रोजगार प्राप्त होईल.

मानव विद्याशाखेतील मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)हा अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या विविध संधी प्राप्त होतील. त्यातीलकाही महत्त्वाच्या संधीची यादीखाली दिली आहे.

- १) बी.ए. ही पदवी प्राप्त झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करता येईल.
- २) राज्य व केंद्रीय लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षांची तयारी करण्यासाठी सदर अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरेल.
- ३) विविध शासकीय, उद्योग, सेवाविषयक क्षेत्रात रोजगार प्राप्त होईल.
- ४) व्यावहारिक मराठीच्या माध्यमातून संवाद कौशल्ये अंगी बाणविल्यावर (१) व्यावहारिक - बाजार, दुकान, स्टेशन इ. (२) व्यावसायिक - शिक्षक, प्राध्यापक, वकील, डॉक्टर, विक्रेता, दलाल, दुभाषी, शेअर दलाल, इ.(३) प्रशासकीय (४) रंगभूमी/लोकरंगभूमी यामध्ये व्यवसायाच्या संधी निर्माण होतील.
- ५) माहिती प्रसारण या क्षेत्रात उपसंपादक, वार्ताहर, सूत्रसंचालक, कथालेखक, छायाचित्रकार, ध्वनिसंकलक, दिग्दर्शक, सहाय्यक दिग्दर्शक, कार्यकारी निर्माता, स्तंभलेखक, व्हाईस ओव्हर आर्टिस्ट, बातमी विश्लेषक, जनसंपर्क अधिकारी अशा रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.
- ६) दृकश्राव्य माध्यमात संवाद व कथालेखक, पटकथालेखक, पटकथा सल्लागार आणि मार्गदर्शक, मध्यस्थ, निवेदक, सूत्रसंचालक, संहितालेखक, गीतलेखक, माहितीपट निर्माता, नट, कलाकार, गायक, संगीतकार, हास्यकलाकार अशा विविध संधी उपलब्ध आहेत.
- ७) फलक लेखन, भिक्तीपत्रक लेखन, नामपट्टीका लेखन, ब्लॉग रायटर, अहवाल लेखक, मानपत्र/प्रमाणपत्र लेखक, आभासी (घोष्ट रायटर) लेखक, शब्दांकनकर्ता, दिनदर्शिका, शुभेच्छापत्रे, लग्न पत्रिका, निमंत्रण पत्रिका,

आमंत्रण पत्रिका यांचे लेखन तथा माहितीपत्रक व विविध मार्गदर्शपर माहिती पुस्तिकांचे लेखन करून रोजगाराच्या संधी मिळविता येतील.

८) कार्यक्रमाचे व्यवस्थापन- लग्न, स्वागत समारंभ, विविध प्रदर्शने, प्रचार सभा, रोड शो, परिषदा, सार्वजनिक कार्यक्रम, सार्वजनिक मनोरंजनाचे कार्यक्रम, सत्कार सोहळे, पुरस्कार सोहळे, विविध विषयावर आयोजित संमेलने, क्रीडाविषयक कार्यक्रम, गटचर्चा, परिसंवाद, चर्चासत्र, कार्यशाळा, शिबीर, मेळावे, प्रश्नमंजुषा इत्यादी कार्यक्रमांचे व्यवस्थापनात आज फार मोठ्या व्यवसायिक संधी निर्माण झाल्या आहेत. या कार्यक्रमांचे आयोजन, नियोजन, कौशल्य, जाहिरात, निमंत्रण पत्रिका, मूलाखतकार, सूत्रसंचालक, जनसंपर्क अधिकारी, समुपदेशक, बातमीदार, मंचसज्जा व्यवस्थापन इत्यादींमध्ये विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

९) वरील समारंभामध्ये व्यवस्थापनाकरिता विद्यार्थ्यांची अशी एखादी चमू तयार करता येणे शक्य आहे. सदर समारंभामध्ये कार्यक्रमाचे आयोजन, नियोजन, कार्यक्रमाची जाहिरात, कार्यक्रम पत्रिका तयार करणे, सन्मानचिन्ह, मानपत्र तयार करणे, कार्यक्रमाचे उद्घाटन सत्र तथा समारोपाचे फलक तयार करणे, मंचसज्ज करणे, लाईट, साऊंड सिस्टीम हाताळणे, पाहुण्यांची ने-आण, त्यांचे स्वागतासाठी पुष्प, हार, बुके, शाल, भेटवस्तू इत्यादींचे नियोजन तसेच रसिकांची बैठक व्यवस्था नियोजन तथा कार्यक्रमाच्या समापनानंतर नाश्ता, चहा, जेवनाचे नियोजन, बातमी तयार करणे किंवा बातमी प्रिंट मिडिया, इलेक्ट्रीक मिडिया पर्यंत पोहचविणे. इत्यादी कार्ये या चमुमार्फत पार पाडले जाऊ शकतात. यानिमित्ताने विद्यार्थ्यांना विविध पातळीवर रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

१०) औपचारिक संवाद शिक्षणाच्या माध्यमाने प्रौढ शिक्षण, पालक शिक्षण, प्रवासी शिक्षण, संगणक शिक्षण तथा अनौपचारिक शिक्षणाच्या माध्यमातून कुटुंब, मित्रसंघ, मेळावे, आस्वादस्थाने, स्पर्धास्थाने, जाहिरातकोडी यामध्येही व्यवसायांच्या संधी आहेत.

११) लोकगीत / प्रादेशिककला - पारंपरिक लोकगीतांचे संकलन, जतन, संवर्धन तसेच लोकनाट्य / नाटक / भारूड / तमाशा / पथनाट्य / लावणी / नाट्यसंगीत यामध्ये भाषेच्या विद्यार्थ्यांकरिता अनेक दालने खुली आहेत. या सर्व कलांचे व लोकपरंपरांचे जतन या निमित्ताने होईल व विद्यार्थ्यांना रोजगारही मिळेल.

१२) सॉफ्टवेअर प्रशिक्षण - मोबाईलवर तयार केलेले ऑडिओ/व्हिडिओ त्यांचे संपादन करण्यासाठी कॅनवा, ओबीएस, कार्टूनिस्ट, आई म्युझिक यासारख्या सॉफ्टवेअरचे तंत्रज्ञान समजून घेऊन शॉर्टफिल्म/संगीत/कविता सादरीकरण व्याख्याने/अभिवाचन / सांस्कृतिक कार्यक्रम/भाषण/विविध प्रादेशिक कला/ पारंपरिककला/ खेळ/ गाणी यांचे जतन करणारे व्हिडिओ/ ऑडिओ, व्हिडिओ मिक्सिंग/ टेक्स्ट इन्सॉर्टिंगसारख्या गोष्टींचे प्रशिक्षण देऊन विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

१३) मायक्रोफोन टेक्निककौशल्य - मोठ-मोठ्या कार्यक्रमांसाठीच नव्हे तर वर्गात शिकविण्यासाठी मायक्रोफोन आता गरजेची वस्तू झाली आहे. या संबंधीचे विशेष पाठ्यक्रमकरून मायक्रोफोन हाताळण्याचे मूलभूत तथा एडवॉन्स प्रशिक्षण घेतलेतर विद्यार्थी रोजगारक्षम होईल.

१४) साऊंड रेकॉर्डिस्ट - काही विद्यार्थ्यांचा आवाज चांगला असतोत्यांनी स्वतःच्या आवाजात जाहिराती तयार केल्या किंवा विविध जाहिरात कंपन्यांना सोबत घेऊन जाहिराती तयार केल्या तर रोजगाराचे नवीन दालन उपलब्ध होईल.

१५) ई-मेल, विविध ॲप, युट्युब, ब्लॉग, फेसबुक, ट्विटर, इंटरनेटवरील विविध साईटसच्या माध्यमातून मराठीतील नव्या संकल्पना, शोध, पारिभाषिक शब्द इत्यादी समाजापर्यंत पोचविता येईल व यानिमित्ताने विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी मिळतील.

१६) पर्यटनक्षेत्र- ट्रॅव्हल एजन्सी, विमान कंपन्या, टूर ऑपरेशन कंपन्या यामध्ये सहलीसाठी गाईड म्हणून रोजगार मिळू शकतो.

१७) दुभाषी म्हणूनसुद्धा रोजगार उपलब्ध होईल.

१८) प्रसार माध्यमातील व्यावसायिक वाचक / निवेदक तथा वक्ता, व्याख्याता, कवी, ललित लेखक, कथा-कथनकार, एकपात्री प्रयोगकर्ता, कीर्तनकार, प्रवचनकार इत्यादी संधी उपलब्ध आहेत.

१९) संकलक, बोली सर्वेक्षक, बोली अभ्यासक, आस्वादकार, भाषाकार, समीक्षक, परिक्षक, निरीक्षक, सुचिकार, आराखडाकार, प्रस्तावनाकार, कुटप्रश्नकार, रिपोर्टवाचक, मांडणीकार, टंकलेखक, संशोधन-सहाय्यक, संशोधन-लेखक, चौर्यकर्मशोधक, मुद्रित शोधक, टिप्पणीकार इत्यादी क्षेत्रात सहाय्यक म्हणून रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

२०) अनुवाद क्षेत्रात मोठी संधी मिळेल.

विभाग ब
बी.ए. भाग-१, सत्र-१
विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक)

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs) :

- १) कादंबरी या वाङ्मय प्रवाहातून सामाजिक प्रश्नांची जाणीव निर्माण होऊन व सामाजिक मूल्यांची जाणीव होईल.
- २) धूळपावलं या कादंबरीतून समाजातील विविध व्यक्तिरेखा, तथा ग्रामीण संस्कृतीचे दर्शन होईल.
- ३) नेमलेल्या कादंबरीमधील पात्रांच्या नात्याची गुंतागुंत आणि भावनिक आंदोलनाचा शोध घेता येईल.
- ४) भाषिक व वाङ्मयीन मूल्यांचा अभ्यास होईल.
- ५) कादंबरी लेखनाचे तंत्र अवगत करता येईल.
- ६) कादंबरीचे स्वरूप व घटक समजून घेतल्यामुळे जीवन व्यवहाराच्या केंद्रस्थानी असणाऱ्या मनुष्य व इतर घटकांवर आधारित कादंबरी लेखनाचा प्रयत्न करता येईल.
- ७) 'काव्यसरिता' च्या माध्यमातून विविध प्रकारच्या रचनांचा अभ्यास करता येईल.
- ८) सामाजिक जाणिव, राष्ट्रीय एकात्मता, प्रेमविषयक भावना, भावनिकता या विचारांची बांधिलकी निर्माण होईल.
- ९) काव्यांच्या विविध प्रवाहांचा परिचय होईल व त्यातून काव्यनिर्मितीची प्रेरणा विकसित होईल.

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	नेमलेले तास	श्रेयांक
१	कादंबरी - 'धूळपावलं' - लेखक महेंद्र कदम, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर	३०	०४
२	कविता - 'काव्यसरिता' (संपादित) संपादक - डॉ.गजानन जाधव, डॉ.गजानन मुंदे, राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर ('काव्यसरिता' मधील क्रमांक १ ते १० कविता अभ्यासक्रमात राहतील.)	३०	
	कौशल्याधिष्ठीत घटकअभ्यासक्रम	१५	
		७५	०४

गुण विभागणी

एकुण गुण - १००
लेखी गुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

- अ) कादंबरी - 'धूळपावलं' - ४० गुण
ब) कविता - 'काव्यसरिता' - ४० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी :-

- प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - २० गुण
(कादंबरी व कवितेवर प्रत्येकी ०५ गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.)
- प्रश्न २ - 'धूळपावलं' कादंबरीवर ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण
- प्रश्न ३ - 'धूळपावलं' कादंबरीवर ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
- प्रश्न ४ - 'काव्यसरिता' वर ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण
- प्रश्न ५ - 'काव्यसरिता' वर ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
(वरील प्रश्नांना अंतर्गत पर्याय राहतील.)
- प्रश्न ६ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी १० प्रश्न- प्रत्येकी ०२ गुणांचे - २० गुण
(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये कादंबरी व कवितेवर प्रत्येकी ०५ प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारीत अंतर्गत मूल्यमापन :- - २० गुण

- गुण विभागणी
- १) गृहपाठ - १५ गुण
- २) मौखिक परीक्षा - ०५ गुण

- सूचना :-** (१) गृहपाठासाठी परिसरातील कष्टकऱ्यांच्या जीवनाचे निरीक्षण करून त्यावर टिपण तयार करावे.
(२) आपल्या परिसरातील कवींची मुलाखत घेऊन त्याचे शब्दांकन करा.
(३) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२२-२०२३

विभाग अ (Part-A)

विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)

अभ्यासक्रम : वाङ्.मय स्नातक / बी.ए., (Programme - B.A.)

विषय : मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)

बी.ए.भाग-१, सत्र-२

प्रस्तावना :- (Preamble)

मराठी साहित्याच्या विविध वाङ्मय प्रवाहाचा अभ्यासातून विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतील. विविध साहित्य प्रवाहातील अभ्यासातून साहित्य निर्मितीच्या घटकांचे तंत्र विद्यार्थ्यांच्या अंगी विकसित होतील. साहित्यातून मानवी मूल्यांचे आकलन विद्यार्थ्यांना होईल. वाचन, लेखन, श्रवण कौशल्य विकसित होतील तसेच उपयोजित संकल्पना अभिवृद्ध होतील. साहित्य विश्वातून नवनिर्मितीचा व सर्जनशीलतेचा नवा अविष्कार अभिवृद्ध होण्यासाठी विद्यार्थ्यांना मदत होईल. प्रबोधनाची विचारधारा विकसित होईल. संशोधनाची नवप्रेरणा निर्माण होईल. एकूणच सर्व विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाकरिता साहित्यातील प्रेरणा मार्गदर्शक ठरतील.

मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक) अभ्यासक्रमाची विशिष्ट निष्पत्ती (PSOs) :

- १) संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या मानव विज्ञान विद्याशाखेतील मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक) अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनामुळे विद्यार्थ्यांची साहित्य ही संकल्पना स्पष्ट होऊन मराठी भाषाविषयक अभिरुची विकसित होईल.
- २) मराठी साहित्य परंपरा, लेखक, कवी, विचारवंत यांचा परिचय होईल, त्यांचा लेखनातून आलेल्या सामाजिक एकात्मता, सर्वधर्म समभाव, राष्ट्रीय एकात्मता आणि भारतीय राज्यघटनेचे अधिष्ठान असलेल्या मानवी मूल्यांची विद्यार्थ्यांमध्ये रुजवणूक होईल.
- ३) विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्य व कला याविषयी आवड निर्माण होईल. त्याची चिकित्सा, तुलना, समीक्षा करण्याची दृष्टी विकसित झाल्यामुळे विविध साहित्य प्रकारातील लेखनाचे योग्य अध्ययन, संशोधन आणि सर्जनशील निर्मिती करतील.
- ४) भाषा आणि साहित्याचा सामाजिक तसेच कलात्मक पातळीवर अभ्यास केल्याने विवेकपूर्ण तर्कसंगतता आणि कारुण्यपूर्ण संवेदनशीलता निर्माण होऊन साहित्याचे व्यावहारिक उपयोजन करता येईल.
- ५) साहित्याच्या विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी साहित्याच्या अभ्यासासह प्रतिष्ठापूर्ण रोजगार मिळविण्यासाठी कौशल्ये प्राप्त होतील.
- ६) रोजगारा निर्मितीसाठी लागणाऱ्या विविध कौशल्य निर्मितीचा दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.

विभाग-ब

बी.ए. भाग-१, सत्र-२

विषय : मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs) :

- १) मानवी जीवन समृद्ध करणाऱ्या 'नाटक' या वाङ्.मयप्रकाराचा परिचय विद्यार्थ्यांना होईल.
- २) 'वाटा पळवाटा' या नाटकातील विविध मानवी प्रवृत्तीचे दर्शन घडेल.
- ३) 'वाटा पळवाटा' नाटकांच्या माध्यमातून सामाजिक संस्कृतीचे दर्शन होईल तथा विविध व्यक्तिमत्त्वांचा परिचय होईल.
- ४) 'वाटा पळवाटा' च्या अभ्यासाने नाटकाचे आकलन, आस्वाद आणि मूल्यमापन करण्याची क्षमता विकसित होईल.
- ५) नाटक निर्मितीच्या घटकांचा, तंत्राचा अभ्यास झाल्याने नाटक निर्मिती करण्याची प्रेरणा विद्यार्थ्यांना मिळेल.
- ६) नाटक / रंगभूमीवर कारकीर्द करू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांना ही अभ्यासपत्रिका उपयुक्त ठरेल.
- ७) 'काव्यसरिता' च्या माध्यमातून विविध प्रकारच्या रचनांचा अभ्यास करता येईल.
- ८) सामाजिक जाणिव, राष्ट्रीय एकात्मता, प्रेमविषयक भावना, भावनिकता या विचारांची बांधिलकी निर्माण होईल.
- ९) काव्यांच्या विविध प्रवाहांचा परिचय होईल व त्यातून काव्यनिर्मितीची प्रेरणा विकसित होईल.

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	नेमलेले तास	श्रेयांक
१	नाटक - 'वाटा पळवाटा' - लेखक दत्ता भगत, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे ३०	३०	
२	कविता - 'काव्यसरिता' (संपादित) संपादक - डॉ.गजानन जाधव, डॉ.गजानन मुंदे,	३०	०४

	राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर (‘काव्यसरिता’ मधीलक्र मांक ११ ते २५ कविता अभ्यासक्रमात राहतील.)		
३	कौशल्याधिष्ठीत घटक अभ्यासक्रम	१५	
		७५	०४

गुण विभागणी

एकूण गुण - १०० लेखी गुण - ८० अंतर्गत मूल्यमापन - २० वेळ - ३ तास
--

- अ) नाटक - ‘वाटा पळवाटा’ - ४० गुण
ब) कविता - ‘काव्यसरिता’ - ४० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी :-

- प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - २०गुण
नाटक व कवितेवर प्रत्येकी ०५ गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.
- प्रश्न २ - ‘वाटा पळवाटा’ नाटकावर ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण
- प्रश्न ३ - ‘वाटा पळवाटा’ नाटकावर ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
- प्रश्न ४ - ‘काव्यसरिता’ वर ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण
- प्रश्न ५ - ‘काव्यसरिता’ वर ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
(वरिल प्रश्नांना अंतर्गत पर्याय राहतील.)
- प्रश्न ६ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी १० प्रश्न - प्रत्येकी ०२ गुणांचे - २० गुण
(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये कादंबरी व कवितेवर प्रत्येकी ०५ प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन :- - २० गुण

- गुण विभागणी
- १) गृहपाठ - १५ गुण
- २) मौखिक परीक्षा - ०५ गुण

- सूचना :- (१) गृहपाठासाठी आपल्या परिसरातील लोकगीतांचे संकलन करून त्याचे विशेष नोंदवा.
(२) आपल्याला येणाऱ्या अनुभवाच्या आधारे कविता लिहा.
(३) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारीत असेल.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23
Faculty : Humanities
Programme: B.A. (Political Science)

Part A

POs:

- 1: Understanding of constitution, government institutions, electoral processes and policies.
- 2: Knowledge of some of the philosophical underpinnings of modern politics and government.
- 3: Develop the ability to make logical inferences about social and political issues on the basis of comparative and historical knowledge.
- 4: Knowledge of key theories and concepts, political thoughts, organization, and modern issues in international relations.
- 5: Develop the analytical abilities, observational skills and decision making abilities of the students so that they will be able to face different challenges of life.
- 6: Equip students with the concepts, principles, theories and processes studied in Political Science, so as to facilitate their career choices and employment.
- 7: Aim at shaping the students' perception and outlook on social, economic and political environment of India and beyond.

PSOs:

Student of B.A. program studying Political Science as an optional subject is expected to:

- 1: To understand the basic structure of Indian political system
- 2: To Inculcate interest in political field
- 3: To create the leadership qualities in students
- 4: To understand Indian governing system

Employability Potential of the Program-

Political Science students have the advantage of learning and knowing about government policies, rules and regulations - knowledge that is increasingly important in today's business world. Political science graduates have even chosen careers in different sector like political parties survey, media exit-pol survey, political analytical agency, personnel, marketing, advising, banking, finance, and public relations. With some work experience, you may also find yourself able to work in both the private and public sectors.

One thing you should keep in mind is that your future employer will likely be looking for people who can do the following:

- communicate clearly, present ideas persuasively (orally or in writing)
- argue and debate constructively and respectfully
- negotiate and mediate conflicts successfully
- plan, make decisions and implement them effectively
- provide effective leadership

The study of political science can equip you with all these skills.

Obtaining a Bachelor degree there are many career opportunities. Not only does it enable you to understand the nuances of local and National politics, but you also develop analytical and critical thinking skills.

Equipped with these skills, you can find employment opportunities in central, state, or local government agencies, enter into politics, law, social services, or academia, pursue political journalism, or aim to become a civil servant/political advisor.

Political Science is a versatile and fortuitous liberal arts stream. As mentioned earlier, B.A. degree with political science opens up new career possibilities before you. Below are three reasons why you should enroll in a graduate program with Political Science:

- You develop skills like negotiation & communication skills, writing skills, generic and analytical reasoning, and public response management.
- It equips you to choose from many promising careers such as law, education, journalism, politics, civil services, etc.
- It prepares you to enter the national/international political scene as you will be well-versed with historical and current affairs

B.A. in Political Science: Employment Opportunities

As a Political Science graduate, you will have access to some of the most respectable career options, such as:

1. Teaching

A career in academia is perfect for people who are passionate about teaching and grooming students on matters related to Political Science, Politics, and Polity. You can either be a school teacher While teaching at the school level demands a B.Ed.

2. Journalism

Since a substantial portion of modern journalism covers politics and political matters, journalism is an excellent field for Political Science graduates. Having a thorough understanding of politics, political systems, and the national/international political environment makes Political Science graduates ideal candidates for roles like Political Journalist/Editor or Political Correspondents.

3. Law

While pursuing an B.A. course in Political Science, candidates develop and hone analytical, critical thinking, and decision-making skills. These skills are immensely valued in Law. However, to enter into Law, you need to complete a 3-year LLB course and clear the All India Bar examination administered by the Bar Council of India.

4. Politics

Politics makes up a crucial aspect of every nation, and it is an obvious choice for Political Science students. After getting an B.A. degree in Political Science, you can start working under a Political leader or directly begin your political journey as a Politician/Political Analyst/Political Advisor.

Usually, Political leaders receive monthly along with numerous other benefits.

5. Civil Services

The Indian Civil Services is undoubtedly the most prestigious and respectable career choice for young aspirants. As for Political Science graduates, IAS (Indian Administrative Service) and IFS (Indian Foreign Services) are the two most popular choices.

Since the general science paper of both the preliminary and main exams of Civil Services contain several Political Science questions, Political Science students certainly have the edge over candidates from other streams.

1. Government Affairs Director

As the name suggests, Government Affairs Directors supervise and direct public relations team and manage policies related to local, state, and central government matters. They build and maintain beneficial relationships with relevant government agencies, committees, and legislative bodies.

They design corporate policies, strategies, and plans as per government laws and regulations. They examine how the new and updated government regulations affect businesses and offer befitting suggestions to help the company navigate through the changes.

2. Political Consultant

Political Consultants have extensive knowledge of the political process. Their primary responsibility is to devise effective political strategies and campaigns for electoral candidates to influence voters and gain support from the majority.

Political Consultants also create favorable stories about political candidates to paint them in a positive light and influence their media image. Sometimes, they also conduct surveys to understand the inclinations and reactions of voters towards political candidates.

3. Public Relations Specialist

Public Relations Specialists handle the responsibility for maintaining and improving the reputation of a company or an organization. Their job is mainly media-centric. Thus, they work closely with media agencies and journalists to place favorable news and stories about their clients before the common mass.

Public Relations Specialists draft press releases, write blog posts, manage social media accounts, and organize press conferences and other events to attract media attention and promote their client. They are master negotiators and orators who are always up to date with the industry's current affairs, policies, and laws.

4. Political Analyst

Political Scientists focus on studying the origin, development, and operation of political systems around the world. They also learn and research political ideas and policies, political trends, and analyze governments. Their research usually pertains to the four core areas – political theory, national politics, comparative politics, and international relations.

While Political Scientists use qualitative methods to gather information from disparate sources, they use different quantitative methods to develop political theories. Political Scientists may sometimes don the role of a Policy Analyst for organizations with labor unions and political groups.

5. Intelligence Analyst

Intelligence Analysts are employed by high-level government intelligence agencies like the Central Bureau of Investigation (CBI), Department of Criminal Intelligence, Directorate of Military Intelligence, Defence Intelligence Agency, Indian Political Intelligence Office, and National Investigation Agency, to name a few.

They closely study the behavior and actions of particular groups that are considered security threats, analyze leadership patterns in such groups, and gather information from multiple sources. Intelligence Analysts present their findings in detailed reports and brief to agency executive and political leaders.

6. Policy Analyst

Policy Analysts are primarily responsible for changing, adjusting, and implementing new public policies, laws, and regulations. They may either work under a government or for NGOs and for-profit companies.

Policy Analysts policy design a sound thesis and compelling draft arguments for/against adopting a particular policy or law. They may specialize in specific areas (corporate policy, public policy, energy policy, etc.), or they may focus on a government or organization's general political functions.

- **Academician:-** There is a wide scope for pursuing an academic career in India. Those who choose to pursue further education can in turn become lecturers and professors.
- **Public Administrator:-** As a Public Administrator the political science post graduate with his knowledge can play an important role in decision – making and implementation of policies.
- **Political Content Writer:-** Political Science post graduates can also become political content writer. His work is to write contemporary and historical issues.
- **Archivist:-** A Political archivist is responsible for assessing collecting, organizing, maintaining important records which possess long term value.
- **Legislative Assistant:-** Most people are unaware of the fact that Members of Parliament and other elected representatives and officials often hire assistants who can help them with their legislative duties.

More on career opportunities....

Most students think that a Political Science degree means you want to be a politician, but it can also lead to many other exciting careers. Here are just a few:

- Journalist
- Senior bureaucrat, including Deputy Minister
- Researcher in private companies
- Member of India's diplomatic and foreign services
- Government worker, including customs officer and employment insurance officer
- City planner
- Non-government organizations (NGO's)
- Police officer
- Social worker
- Community activist
- Constituency office worker
- Project officer
- Communications officer with a government organization
- Election Campaigning Advisor

Syllabus Prescribed for 2022-23-Year UG Programme
Programme: B.A. (Political-Science)
Semester 1

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political-Science	Indian Political System	65

COs

At the end of the course the students should be able to:

- 1: Understand and explain the significance of Indian constitution as the fundamental law of the land.
- 2: To know the making process of the constitution and salient features of Indian constitution.
- 3: Exercise the fundamental rights in proper sense at the same time identifies his responsibilities in national building.
- 4: Analyze the Indian Political System, the powers and functions of the Union, State Government in detail.
- 5: Critically analyzing the important institutions of Indian Union: The Executive: President, Vice-President, Prime Minister, Council of Ministers, State Executive: Governor, Chief Minister, Council of Ministers, The Legislature: Rajya Sabha, Lok Sabha, State Legislature, The Judiciary: Supreme Court and High Court: Composition and jurisdictions.
- 6: To make conscious of the social, cultural, economic and political environment that affects politics in India, at the national as well as regional levels.

Unit	Content
Unit I	1. Making of Indian Constitution: Constituent Assembly and its work. 2. Salient features of Indian Constitution 3. Preamble: Text and significance <p style="text-align: right;">(periods:15)</p>
Unit II	Fundamental Rights and its Importance 2. Fundamental Duties.. 3. Directive Principles of State Policy- <p style="text-align: right;">(periods:14)</p>
Unit III	1. President of India: Election process, Qualifications, Emoluments, Term, Powers & Functions, Constitutional position. 2. Vice-President: Election, Qualifications, Powers and functions. <p style="text-align: right;">-(periods:13)</p>
Unit IV	1. Prime Minister: Appointment, Powers & functions, Role. Council of Ministers. 2. Council of Ministers: Formation, Role and function <p style="text-align: right;">(periods:11)</p>
Unit V	1. Parliament: Rajya Sabha and Lok Sabha- Composition, Powers & functions 2. Judiciary: Supreme Court- Structure, Jurisdiction, Independent judiciary <p style="text-align: right;">(periods:12)</p>
Unit VI if applicable	----- (periods)
*SEM	
COs: 1: To improve knowledge and communication and presentation skill of the students. 2: To encourage the students to explore new areas relevant to the topic.	
**Activities	1. 1 Seminar -Marks -10 2. Assignment - Marks -10 <p style="text-align: right;">(periods)</p>

Course Material/Learning Resources

Text books:

1. टोपे, टी.के.: भारतीय राज्यघटना, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, पुणे, १९८३
2. दिवेकर, एम.के.: भारतीय संविधान, मुकुंद प्रकाशन ठाणे, २०११
3. देवगावकर, एस.जी.: भारतीय राजकीय व्यवस्था, साईनाथ प्रकाशननागपूर, २०१२
4. देवगावकर एस. जी., येरणकर, श्रीराम: भारतीय राजकीय व्यवस्था, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर, २००१
5. देशमुख, बी.टी.: भारतीय संविधान, पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर, २०००
6. फडके, य.दि.: संसद: तैव्हा आणि आता, अक्षर प्रकाशन, मुंबई, २००६,
7. भोळे, भा.ल. : भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण, पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर, २००३
8. शौरी, अरुण : द पार्लमेंटरी सिस्टीम, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे, २०१०
9. येरणकर, श्रीराम: भारतीय संविधान आणि स्थानिक स्वराज्य शासन, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर, २०१७, ISBN-978-93-84642-65-5.
10. राठी, शुभांगी : भारताचे संविधान, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव, २०१७, ISBN:978-9382*79546-9.
11. चव्हाण शांताराम, भारतीय संविधान आणि शासन व्यवस्था, वेदमुद्रा पब्लिकेशन अमरावती 2010.
12. चव्हाण शांताराम, भारतीय राजकीय व्यवस्थावेद मुद्रा पब्लिकेशन अमरावती 2011, ISBN: 978-81-909783-1-6.
13. चव्हाण शांताराम, भारतीय संविधानिक तरतुदी, वेद मुद्रा पब्लिकेशन अमरावती 2011 ISBN-978-93-81733-33-2
14. चव्हाण शांताराम, गवई सुभाष, भारतीय संविधानिक तरतुदी आणि स्थानिक स्व शासन, प्रशांत पब्लिकेशन जळगाव, ISBN: 978-93-85021-06-0.
15. रा. ना. फुलारी. महाराष्ट्र विधिमंडळ कार्यभाग, नागपूर अधिवेशन. वेदमुद्रा प्रकाशन अमरावती. I. S. B. N. 978,93,81733,24,0.
16. गायकवाड विनोद भारतीय लोकशाहीतील स्थित्यंतर श्री साईनाथ प्रकाशन नागपूर ISBN - 978-93-80287-83-6

Reference Books:

1. Austin, Granville : The Indian Constitution Cornerstone of a Nation, Oxford University Press, 2013, ISBN-10:0-19-564959-1
2. Agarwala, B.R.: Our Judiciary, National Book Trust, New Delhi, 1989, ISBN 978-81-237-0635-1
3. Basu, D.D.: Introduction to the Constitution of India, LexisNexis, Gurgaon, 2013, ISBN 978-81-8038-918-4
4. Deogaonkar, S.G.: Parliamentary System in India, Concept Publication, New Delhi, 1997, ISBN: 81-7022-651-1
5. Kashyap, Subhash: Our Constitution, National Book Trust, New Delhi, 2011, ISBN: 978-81-237-0734-1
6. Khanna, H.R.: Making of India's Constitution, Eastern Book Company, Lucknow, 2009, ISBN: 81-7012-188-4
7. Laxmikanth, M.: Indian Polity, McGraw Hill Education, Chennai, 2017, ISBN: 93-5260-363-X
8. Shiva Rao, B. : The Framing of India's Constitution, Select Documents, IIPA, Delhi, 1967
9. Yerankar, Shriram: Secularism in India: Theory & Practice, Adhyan Pub. Delhi, 2006, ISBN: 81-89161-63-6
10. Suryanshi, P.H.: New Trends in Indian Politics, Gaurav Books, Kanpur 2019, ISBN-978-93.84139-5
11. Wasnik, K.H.: An Introduction to the Constitution, International Publication, Kanpur 2022, ISBN: 978-93-90-775-16-3

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM if relevant: 1) <https://presidentofindia.nic.in>

2) <https://www.pmindia.gov.in>

3) <https://parliamentofindia.nic.in>

4) main.sci.gov.in

Weblink to Equivalent Virtual Lab if relevant:

Any pertinent media (recorded lectures, YouTube, etc.) if relevant:

Programme: B.A. (Political-Science)

Semester II

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political Science	Indian Political System	65

COs

At the end of the course the students should be able to:

- 1: Understand and explain the significance of Election Commission of India
- 2: know the powers and role of Governor, Chief Minister & Council of Minister
- 3: Understand structure & powers of Legislative Assembly and Legislative Council
- 4: Explain the structure and jurisdiction of High Court and District Court
- 5: Know the Composition Function and Powers of Grampanchayat& Gram Sabha

Unit	Content
Unit I	1 Election Commission:- Composition , powers and function 2 Election code of conducts <p style="text-align: right;">(periods:-10)</p>
Unit II	i) Governor: Appointment, Powers and Role ii) Chief Minister: Appointment, Role and functions. iii) Council of Ministers: Formation, Role and function <p style="text-align: right;">(periods:14)</p>
Unit III	1. State Legislature: a) Legislative Assembly b.) Legislative Council- Composition, Powers & functions 2. Power and duties of Speaker and Deputy Speaker <p style="text-align: right;">(periods:13)</p>
Unit IV	1.Judiciary: High Court- Structure and Jurisdiction 2 District court: Structure and Jurisdiction <p style="text-align: right;">(periods:13)</p>
Unit V	Local Self Institution: 1.Grampanchayat:_ composition, function and powers 2. Gramsabha:- composition powers and importance <p style="text-align: right;">(periods:15)</p>
Unit VI if applicable	------(periods)
*SEM	
COs: 1: To understand actual working of Local Self Institution 2: To realize the importance of team work	
**Activities	1. 1 Group visit to Local self-institutions and submission of report -20 Marks

Course Material/Learning Resources

Text books:

1. टोपेपुणे ,महाराष्ट्रविद्यापीठग्रंथनिर्मितीमंडळ ,भारतीयराज्यघटना :.के.टी ,,१९८३
2. दिवेकर ,एम.के :.भारतीयसंविधान ,मुकुंद प्रकाशन ठाणे ,२०११
3. देवगावकरएस ,,जी२०१२, साईनाथप्रकाशननागपूर ,भारतीयराजकीयव्यवस्था :.
4. देवगावकरएस,,जी .येरणकरसाईनाथप्रकाशन ,भारतीयराजकीयव्यवस्था :श्रीराम ,,नागपूर २००१,
5. देशमुख २००० ,नागपूर ,पिंपळापुरे पब्लिशर्स ,भारतीय संविधान :.टी.बी ,
6. फडकेआ तेंव्हा आणि :संसद :.दि.य ,ताअक्षर प्रकाशन ,,मुंबई ,२००६,

7. भोळेनागपूर ,पिंपळापुरे पब्लिशर्स,भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण : .ल.भा ,,२००३
8. शौरी २०१०,पुणे ,मेहता पब्लिशिंग हाउस ,द पार्लमेंटरी सिस्टीम : अरुण ,
9. येरणकर स्वराज् भारतीय संविधान आणि स्थानिक :श्रीराम ,य शासनसाईनाथ प्रकाशन ,,
नागपूर२०१७,,ISBN-978-93-84642-65-5
10. गवई ,भारतीय सविधानात्मक तरतुदी आणि शासन :सुभाष ,
11. राठी२०१७ ,जळगाव ,अथर्व पब्लिकेशन ,भारताचे संविधान : शुभांगी ,, ISBN:978-9382*79546-9
12. कडू अनिल रामचंद्र:- भारतीय चुनाव आयोग के वन चुनाव सुधार, चंद्रलोक प्रकाशन 2020,ISBN 978-93-89837-14-8
13. कडू अनिल रामचंद्र: भारतीय निवडणूक आयोग- एक विश्लेषण, मेहेरबाबा पब्लिशर्स 2014 नागपूर ISBN 978-93-82962-38-30
14. निंबाळकर निलेशर., भारतीय पंचायत राजव्यवस्थेचा प्रवास, कुमुद पब्लिकेशन,852 जळगाव 2021,ISBN-978-93-88834-94-0
15. रा. ना. फुलारी. महाराष्ट्र विधि मंडळ कार्यभाग, नागपूर अधिवेशन. वेदमुद्रा प्रकाशन अमरावती.
I. S. B. N. 978,93,81733,24,0
16. गायकवाड विनोद हा राष्ट्राच्या राजकारणातील स्थित्यंतरे (२०१४ते२०१७) ISBN 978-93-87129-16-

Reference Books:

1. .Austin, Granville :The Indian Constitution Cornerstone of a Nation, Oxford University Press, 2013, ISBN-10:0-19-564959-1
2. Agarwala, B.R.: Our Judiciary, National Book Trust, New Delhi, 1989,ISBN978-81-237-0635-1
3. Basu, D.D.: Introduction to the Constitution of India,LexisNexis, Gurgaon,2013,ISBN 978-81-8038-918-4
4. Deogaonkar, S.G.: Parliamentary System in India, Concept Publication, New Delhi,1997, ISBN: 81-7022-651-1
5. Kashyap, Subhash: Our Constitution, National Book Trust, New Delhi,2011, ISBN: 978-81-237-0734-1
6. Khanna,H.R.: Making of India's Constitution,Eastern Book Company,Lucknow,2009,ISBN: 81-7012-188-4
7. Laxmikanth, M.: Indian Polity,McGraw Hill Education, Chennai,2017, ISBN:93-5260-363-X
8. Shiva Rao, B. : The Framing of India's Constitution, Select Documents, IIPA,Delhi, 1967
9. Yerankar, Shriram: Secularism in India: Theory & Practice, Adhyan Pub. Delhi,2006ISBN: 81-89161-63-6
10. Suryanshi,P.H.:New Trends in Indian Politics,Gaurav Books ,Kanpur 2019,ISBN-978-93.84139-5
11. Wasnik,K.H.:An Introduction to the Constitution,International Publication,Kanpur2022,ISBN:

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM if relevant:1)<https://presidentofindia.nic.in>

2)<https://www.pmindia.gov.in>

3)<https://parliamentofindia.nic.in>

4)main.sci.gov.in

5)<http://eci.gov.in>

6) <http://www.maharashtra.gov.in>

7)<http://bombayhighcourt.nic.in>

SantGadge Baba University Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23
Faculty : Humanity

Programme :UG (B.A. Economics)

Part A

Pos:

1. Critical Thinking: Take informed actions after identifying the assumptions that frame our thinking and actions, checking out the degree to which these assumptions are accurate and valid, and looking at our ideas and decisions (intellectual, organizational, and personal) from different perspectives.
2. Effective Communication: Speak, read, write and listen clearly in person and through electronic media in English and in one Indian language, and make meaning of the world by connecting people, ideas, books, media and technology.
3. Social Interaction: Elicit views of others, mediate disagreements and help reach conclusions in group settings.
4. Effective Citizenship: Demonstrate empathetic social concern and equity centred national development, and the ability to act with an informed awareness of issues and participate in civic life through volunteering.
5. Ethics: Recognize different value systems including your own, understand the moral dimensions of your decisions, and accept responsibility for them.
6. Environment and Sustainability: Understand the issues of environmental contexts and sustainable development.
7. Self-directed and Life-long Learning: Acquire the ability to engage in independent and life-long learning in the broadest context socio-technological changes

PSOs:

- Problem analysis: recognize, formulate and study the problems of various sectors of the Indian economy, regional economy and the global economy with the help of the economic ways of thinking, theories, concepts and laws.
- Apply the knowledge of economic concepts, laws and theories, for a better economic environment for the society at large.
- Communicate effectively on the economic activities with the community and the society through the acquiring knowledge of the national and the global economy.
- To build on these concepts to develop deeper understanding of Economy in the future.
- Explain the basic concepts, laws and theories related to the economic behavior of the human being.
- Graduates from our department are effectively taught and explained the cause with the help of visual aids like white board and PowerPoint Presentation.
- They will be able to visualize the real world situation and enhance them to initiate the programmes for pursuing studies and be alert with the importance of entrepreneurial skills for their self-employment, to improve the general attitudes and living conditions of the masses.

Employability Potential of the Programme

An economics degree will boost your employability in many areas, regardless of the industry you work in. There is strong demand for highly numerate graduates throughout the global labor market, and the widely transferable analytical and problem-solving skills developed by economics students means that careers in economics are extremely wide ranging and diverse.

Below are a range of popular economics careers, with details on what to expect and the skills you'll need.

While some choose to continue to study economics at graduate level, this is not a necessity to find a good graduate job. This shouldn't deter you from further study if you're aiming at highly specialized roles (such as becoming a professional economist), but it's useful to know that economics careers in finance and other sectors are widely available to those with just a bachelor's degree. See below for more common careers in economics.

Economists and economics experts are at the heart of the business world and financial consulting. Economics graduates may find positions in large and medium-sized organizations where economic research is required. The role of an economic researcher requires in-depth knowledge of economic theories and models, thorough analytical and problem-solving skills and mathematical ability. Financial consultants in the area of economics would fill similar roles but may work for multiple clients instead of just one organization, producing reports and advising on business strategy. Up-to-date industry knowledge and awareness of corporate finance is essential in these roles.

Best career scope in Competitive Exam in Economics. like UPSC, MPSC, Banking, etc. Reserve Bank of India recruits economists in the banking sector through their own different recruiting examinations. Economists will have a depth of market knowledge. They will quickly understand the market trends and profitable sectors of business. Hence by creating their own business, they can soon achieve exponential growth. So a large number of job opportunities can be created this way. It will also be helpful to reduce the unemployment issue in the country.

Part B
Syllabus Prescribed for 2022-23UG Programme
Programme : UG (B.A. Economics)
Semester I

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1022 / Economics	Micro Economics	75 Periods

Course Outcomes:

The student will be able to:

1. Apply knowledge and skill in the field of Economics and will be able to have the employability in these areas.
2. Describe and apply the methods for analysing consumer behaviour through demand and supply, elasticity..
3. Perform analysis to analyse the impact of economic events on Markets,
4. To create a new approach towards the study of Economics.
5. The course will illustrate how microeconomic concepts can be applied to analyze real-life situations
6. Analyse the performance of firms under different market structures,
7. Evaluate the factors affecting firm behaviour, such as production and costs
8. To have better awareness regarding different Factors Pricing Rent, Wages, Interest, and Profit.

		Periods	
Unit 1	Introduction of Economics :	12 L	
1.1	Definition of Economics: Adam Smith, Marshall and Robins.		
1.2	Economic Laws: Definition, Types, Characteristics.		
1.3	Micro Economics: Meaning, Importance, Merits-Demerits		
Unit 2	Demand and Supply	12 L	
2.1	Demand: Definition and Law of Demand.		
2.2	Supply: Definition and Law of Supply.		
2.3	Elasticity of Demand: Definition and Types of Price Elasticity.		
	2.4	The Law of Diminishing Marginal Utility	
Unit 3	Cost and Revenue Analysis	12 L	
3.1	Cost of Production: Meaning and kinds of Cost of Production		
3.2	Revenue: Meaning and kinds of Revenue.		
3.3	Internal and External Economies & Dis-economies.		
Unit IV	Market Structure	12 L	
4.1	Perfect Competition Market : Definition and Characteristics.		
4.2	Monopoly Market : Definition, Characteristics and Types		
4.3	Monopolistic Competition Market : Definition and Characteristics.		
4.4	Oligopoly : Definition and Characteristics.		

Unit V	Production Factors	12 L
5.1	Definition and Characteristics of Production Factors : Land, Labour, Capital and Entrepreneur	
5.2	Concept of Rent and The Ricardian Theory of Rent.	
5.3	Concept of Wages, Interest and Profit. (Theories not applicable)	
Skill Enhancement Module(SEM): Agricultural Market System		15 L
Cos	1. Awareness about Market System	
	2. To develop the ability of Entrepreneurship	
Contents	1. Mechanism of Market System 2. Functioning of APMC 3. e- NAM	
*Activities		
	1	Field Visit
	2	Group Discussion
	3	Viva-Voce

Course Material/Learning Resources

Reference Book:

- Ahuja H.L. (2003) Advanced Economic Theory: Microeconomic Analysis, 13th Edition, S. Chand and Company Ltd. New Delhi
- Ahuja H.L. (2019) Principles of Microeconomic, 22nd Edition, S. Chand and Company Ltd. New Delhi
- Boulding K.E. (1970) Economics as a science, McGraw Hill.
- Chaturvedi, Gupta and Pal (2002) Business Economics: Text and Cases Galgotia, Publishing Company, New Delhi
- Hicks J.R. (1939) Value and Capital Paper I, Oxford. Clarendon press (2nd Ed. 1946).
- Jhingan M.L. (1999) Micro Economics Theory, Vrinda Publications Limited.
- Koutsoyiannis, A. (1979), Modern Microeconomics, 2nd edition Macmillan Press, London.
- Layard, P. R. G. and A. W. Alters (1978), Microeconomic Theory, McGraw Hill, New York. Baumol, W. J. (1982), Economic Theory and Operations analysis, Prentice Hall of India, New Delhi.
- Maria M., Kennedey John : Advance Micro Economic Theory, Himalaya Publishing House, Delhi.
- Marshall A. (1920) Principles of Economics Book I, London, Macmillan, Villed.
- Robbins L.C. (1932) The Nature and Significance of Economic Science, London, Macmillan VIII Ed.
- Robinson Joan (1969): Economic of Imperfect Competition, Macmillan
- Samuelson P.A. (1948) Economics, New York: McGraw Hill.
- Sen A. (1999) Microeconomics: Theory and Application, Oxford University Press, New Delhi
- Verian H. (2000) Microeconomic Analysis, W.W Norton New York.4
- आहुजा एच.एल, उच्चतर आर्थिक सिद्धांत, छटा संशोधित संस्करण, एस. चांद अँड कंपनी, नई दिल्ली
- काकडे जे.एम. व गव्हाळे आर.आर., सूक्ष्म अर्थशास्त्र, श्री साईनाथ प्रकाशन नागपूर
- राजपूतकर म. सिंग, सूक्ष्म अर्थशास्त्र, साई ज्योती प्रकाशन, नागपूर
- राजपूतकर म. सिंग, भाडवलकर आर.बी., सूक्ष्म अर्थशास्त्र, अंशुल प्रकाशन, नागपूर
- रिठे महादेव, ओळख सूक्ष्म अर्थशास्त्राची, गुडलाईन्स पब्लिकेशन्स, बुलडाणा

- तिवारी एच. आर., सूक्ष्म अर्थशास्त्र, प्रशांत प्रकाशन, जळगाव

Syllabus Prescribed for 2022-23 UG Programme

Programme : UG B.A. I

Semester II

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1022 / Economics	Economy of Maharashtra	75 Periods

Course Outcomes:

The student will be able to:

1. Develop ideas of the basic characteristics of Maharashtra's economy and its potential for natural resources.
2. Understand agriculture as the foundation of economic growth and development, analyse the progress and changing nature of the agricultural sector and its contribution to the economy as a whole.
3. Understand the role of Agriculture in Economy of Maharashtra.
4. Study the issue of farmers suicide in Maharashtra.
5. Study the concept of FDI and its trends in Maharashtra.
6. Consider the role of Industry and Service sector in Economy of Maharashtra.

Unit	Contents	Periods
Unit 1	Introduction :Economy of Maharashtra	12 L
1.1	Geographical Features of Maharashtra: Location, administrative structure, land, forest, climate , rainfall and mineral resources	
1.2	Main features of Economy of Maharashtra	
1.3	Regional disparities in Maharashtra	
Unit 2	Demographic Features of Maharashtra	12 L
2.1	Population: Size and growth rate, Density ,Birth rate, Death rate. Urban and Rural population – Literacy rate – Sex ratio	
2.2	Migration of Rural Population	
2.3	Urbanization in Maharashtra	
Unit 3	Agriculture in Maharashtra	12 L
3.1	Cropping pattern&Irrigation in Maharashtra	
3.2	Productivity of Agriculture – Causesof Low Productivity and its Remedies.	
3.3	Special Issues in Vidarbha	
	Farmers' Suicides	
	Irrigation Backlog	
Unit 4	Industry and Infrastructure in Maharashtra	12 L
4.1	Main Features of Industrial Development in Maharashtra	

4.2	Small Scale Industries and Agro-based Industries in Maharashtra	
4.3	FDI in Maharashtra	
4.4	Development of Railways, Roads, Water & Air Transport in Maharashtra	
Unit V	Service Sector in Maharashtra	
5.1	The role & performance of service sector in Maharashtra.	12 L
5.2	Type, Importance & Problems of service sector in Maharashtra	
5.3	Tourism in Maharashtra	
Skill Enhancement Module(SEM): Agro-based Industries		
Cos	1. To introduce Agro-based Industries	
	2. To understand how to create new employment opportunities from Agro-based Industries	
Contents of Module	1. Scope & Importance of Agro-based Industries 2. Types of Agro-based Industries 3. Functioning of Agro-based Industries	
*Activities		15 L
	1 Field Visit	
	2 Group Discussion	
	3 Viva-Voce	

Course Material/Learning Resources

Reference Book:

- Bhattacharya Rakhee (Editor) (2022), Regional Development and Public Policy Challenges in India, Rawat Publications, Jaipur
- Government of Maharashtra :Economic Survey of Maharashtra, Various Issues.
- KambleGautam, ShreeniwasKhandewale, Khwaja G.S. (2021) Politics of Regional Development, , Rawat Publications, Jaipur
- Maharashtra Development Report 2007- Planning Commission, Govt. of India, New Delhi.
- Munagekar Bhalchandra (2003) :The Economy of Maharashtra – Changing Structure and Emerging Issues, Dr.Ambedkar Institute of Social and Economic Change, Mumbai.
- Population Census of Maharashtra-2011
- दातिर मुकुंद, गुर्जर सुभाष, महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव, २०२१.
- गावंडे विनोद म., कुटे संतोष तु., विदर्भाची अर्थव्यवस्था, लक्ष्मी प्रकाशन, सोलापूर, २०१७.
- जंगले मंगला महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, प्रशांत पब्लिशर्स, जळगाव, २०१६.
- कुरुलकर र.पु. महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, विद्या प्रकाशन, नागपूर, २००६.
- लांजेवार नरेंद्र, शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या, चिंतन आणि उपाय, सुमेरू प्रकाशन, डोंबिवली पूर्व, २००७.
- राजपूतकर म. सिंग, महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, श्री साई ज्योती प्रकाशन, नागपूर.
- रिठे महादेव, कुटे संतोष तु., महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, प्रशांत पब्लिशर्स, जळगाव, २०१८.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23
Faculty : Humanities
Programme: B.A.
Course/ Subject : History

Part A

POs:

1.Critical Thinking: Take informed actions after identifying the assumptions that frame our thinking and actions, checking out the degree to which these assumptions are accurate and valid, and looking at our ideas and decisions (intellectual, organizational, and personal) from different perspectives.

2.Effective Communication: Speak, read, write and listen clearly in person and through electronic media in English and in one Indian language, and make meaning of the world by connecting people, ideas, books, media and technology.

3. Social Interaction: Elicit views of others, mediate disagreements and help reach conclusions in group settings.

4. Effective Citizenship: Demonstrate empathetic social concern and equity centered national development, and the ability to act with an informed awareness of issues and participate in civic life through volunteering.

5. Ethics: Recognize different value systems including your own, understand the moral dimensions of your decisions, and accept responsibility for them.

6. Environment and Sustainability: Understand the issues of environmental contexts and sustainable development.

7. Self-directed and Life-long Learning: Acquire the ability to engage in independent and life-long learning in the broadest context socio-technological changes Sample POs of PG Programmes

PSOs: of BA History

- 1: Analyze the Socio-Political and Cultural background of the Indian History.
- 2: Examine various perspectives of history and historiography.
- 3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NET etc.
- 4: Compare various concepts in Social Studies through the Indian History.
- 5: Describe the developments of mankind.

Employability Potential:

The following employment is available from this course

- 1) **Competitive Examination:** - Today is the age of competition. In this age of

competition, competitive examination is of paramount importance. This course is Central Public Service Commission. Maharashtra State Public Service Commission. It will be very useful for railway recruitment, various selection boards, staff selection etc.

2) Tourism Guide: - The course covers the history of ancient India. Most of the tourist destinations in India are based on ancient architecture. Mehroli's Iron Pillar, as well as Universities at Nalanda, Sachi, Vallabhi, Takshashila, Ujjaini, Mathura, as well as Stupas, monasteries, caves, inscriptions, columns, copperplates, palaces, etc. from the Maurya period. More than 100 places where it is located can provide employment opportunities to a large number of students as a tourist, guide.

3) Industry and Business: - Ancient Buddhist, Maurya, Gupta, Vakataka. During the Satvahana period, industry and business flourished. These were the international markets of the industry. During this course of this course, these markets and the place of the center would be able to create industries from the point of view of tourists as well as businesses could be established.

4) Local Employment means Earn and Learn: - In the examination of Sant Gadge Baba Amravati University, there are many historical places in the subject period. All these places are crowded with tourists. These places include Regimal Heritage site - Bhon, Tal. Sangrampur, Dist. Buldana Lonar, Dist. Buldhana Tarapur, Dist. Buldhana, Narasimha Murti, Mehkar, Dist. Buldhana, Sharangdhar Balaji, Mehkar, Dist. Buldhana, Kanchanicha Mahal, Mehkar, Dist. Buldhana, Washim, Dist. Washim Nimba, Tal. Darvda, Dist. Yavatmal, Salbardi, Dist. Amravati, Muktagiri, Dist. Amravati, Ramtel, Dist. Nagpur, Nagardhan, Dist. Nagpur, Ajintha Aurangabad, Eolra Aurangabad, Pitalkhore, Dist. Aurangabad, Pratishtan, Dist. Aurangabad, Kandhar, Dist. Nanded . By making them aware of these arts, they can get a large number of employment opportunities.

5) Development of Art and Architecture: -There has been a huge development of sculpture and architecture in the course.

6) Creation of Vipassana Center: - This course covers Buddhist period and Buddhist philosophy. Today, meditation is of paramount importance in terms of health. The importance of this meditation, its form and the creation of the center, etc., can be realized by the students. They can set up such centers.

7) Creation of business through social customs: -There are many customs and traditions that have been going on in India since ancient times. The skill of creating the coordinator of this program is included in this course. So it can create a lot of jobs.

8) Production of Yoga Instructors: -In ancient times, a large number of yoga instruments were widely used. It is also a part of this program.

9) Creation of an interpreter: -The script and language that existed in ancient times are not known to the masses. Since the study is in this course, the students will become aware of the

language skills. This will enable many researchers and scholars to get acquainted with the prevailing period inscriptions, copperplates, column inscriptions, bhujpatras, contemporary texts etc. from this interpreter so that a large number of jobs will be available for the students.

10) **Historian**:-Historians are academics, and researchers rolled into one. They mainly deal with studying the events of the past. Historian' research, analyze, and interpret historical events and write their inferences about them.

They collect data from libraries, archives, and artifacts, determining the authenticity and importance of historical data, translate historical documents into human languages, preserve artifacts and documents in museums, and publish their writings in academic journals.

11) **Archivist**:-Archivists are primarily responsible for acquiring, curating, and managing a permanent collection of documents, artifacts, other materials of historical and cultural importance. Their archive generally includes historic books, papers, maps, photographs, prints, films, videotapes, and computer-generated records.

In essence, Archivists preserve the past for the present and future generations of learners, researchers, and the general public. Apart from this, Archivists liaise with donors and depositors of archives and maintain computer-aided search systems.

12)**Curator**:-Curators take on a managerial role in museums, art galleries, or heritage centers. They develop collections of valuable exhibits such as artworks, paintings, sculptures, scriptures, etc. Curators organize events like exhibitions, conferences, and audio-visual presentations to display their collections.

They buy, exhibit, negotiate the prices of objects, arrange for restoration of artifacts, maintain records and catalog acquisitions, and raise funds and grants for museums/art galleries.

13) **Archeologist** :-Archaeologists study human civilizations to find out how they impacted the present world. They inspect and examining historical artifacts, ranging from prehistoric tools and objects to monuments and buildings. Their prime duty is to recover and analyze the remains extracted from excavation sites.

Archaeologists' job demands that they travel extensively within the country and globally to find pieces of historical significance. According to their specialization, they can also settle for tenured academic positions like lecturers, professors, conservators, and museum curators.

14) **History Teacher / Professor**:-While History Teachers work in schools, Professors teach at colleges and universities. School teachers are responsible for imparting foundational History knowledge to students. They teach students about the important historical events in brevity, prepare lesson plans, grade papers, develop class activities schedule, and accompany students on field trips to historical sites.

History Professors teach specialized and advanced history courses to students in their

undergraduate/postgraduate degree programs. They offer lectures on different historical periods, events, theories, etc., and write detailed research papers, articles, and books

-----

Part B
Programme : B. A.
Subject History
Semester 1

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	No. of Credits
History	History of India from Early to 700 A.D	75 Periods	05

Course Assessment: End Term Exam Marks: 80 (University level Exam)

SEM (Skill Enhancement Module):20 Marks(College level evaluation)

Course Outcome (COs)

- 1:** Survey the sources of History of Ancient India.
- 2:** Describe the social, economic, religious and institutional bases of Ancient India.
- 3:** Analyze development of the concept of Nation- State background of political history.
- 4:** Study ancient Indian Art & Architecture

On successful completion of the Course the students will be able to:

- 1: Learn the socio-political and cultural background of the Ancient Indian History.
- 2: Learn various Ancient Indian History Tourist places and Guide Tourist.
- 3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NET etc.
- 4: Understand various concepts in Social Studies through the Ancient Indian History.
- 5: Learn developments of mankind.

Unit I	1. Survey of the Sources of Ancient India: 1.1 Archaeological Sources. 1.2. Literary Sources and Foreign Travelers Account 2. Harappan Civilization: 2.1 Origin, extent
---------------	---

	<p>2.2 Socio – Economic, Religious and Cultural Life 2.3 Script and Decline 3. Vedic Age : 3.1 Society, polity, economy, religious life in pre - Vedic period 3.2 Society, polity, economy and religious life in post - Vedic period</p> <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit II	<p>1. Rise of Religious Movements: 1.1 Causes, Doctrines and Social Dimensions of Buddhism and Jainism. 1.2 Spread and Decline Buddhism and Jainism. 2. Mouryan Dynasties 1.1 Chandragupta Mourya & Mouryan Administration, 3. Significance of Kaling War, Ashoka’s Dhamma; Patronage to Buddhism</p> <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit III	<p>1. Post Mouryan Dynasties- Shungas, Kushanas and Satavahaha 2. Gupta Dynasty : Samudragupta and Chandragupta Vikramaditya 3. Gupta’s Administration</p> <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit IV	<p>1. Concept of Golden Age 2. Vakatak Dynasty: 1.1. Relation of Vakataka with Gupta 1.2. Vakataka’s Society and Religion 3. Vardhan Empire</p> <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit V	<p>1. Education in Ancient India 2. Position of Women in Ancient India 3. Judicial Administration in Ancient India</p> <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit VI	<p>Skill Enhancement Module Tourism in Art and Architecture in Ancient India</p> <p style="text-align: right;">(15 Periods)</p>
Co’s	<p>CO1: Study of Tourism in ancient Indian Art & Architecture CO2: Students are aware and able to describe tourist places. CO3: Prepare the students for employability.</p>
SEM I	<p>1) Harappan Civilization Town Planning, Architecture 2) Mouryan’s Art and Architecture 3) Kushan’s Art and Architecture 4) Gupta Age Art and Architecture 5) Vakataka’s Art and Architecture 6) Reginal Heritage Sites Bhon, Tal. Sangrampur, Dist. Buldana Lonar, Dist. Buldhana Tarapur, Dist. Buldhana, Narasimha Murti, Mehkar, Dist. Buldhana, Sharangdhar Balaji, Mehkar, Dist. Buldhana, Kanchanicha Mahal, Mehkar, Dist. Buldhana, Washim, Dist. Washim Nimba, Tal. Darvha, Dist. Yavatmal, Salbardi, Dist. Amravati, Muktagiri, Dist. Amravati, Ramtek, Dist. Nagpur, Nagardhan, Dist. Nagpur, Ajintha Aurangabad, Eolra Aurangabad, Pitalkhore, Dist. Aurangabad, Pratishthan, Dist. Aurangabad, Kandhar, Dist. Nanded</p>
Activities:	<p>1. Study Tour 2. Project 3. Seminar</p>

4. Assignment

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM :

1. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec20_ge19/preview

(TOURISM AND TRAVEL MANAGEMENT)

By Mr N. ROOPESH KUMAR | DoS in Tourism and Hospitality Management, PoojaBhagavat Memorial Mahajana PG Centre.

2. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge37/preview

(Tourism Resources of India)

By Prof. H. Rajashekar | Professor of Commerce & Tourism University of Mysore

Any pertinent media (recorded lectures, YouTube, etc.):

1. <https://youtu.be/k014Qu-U-kM>
2. <https://youtu.be/Aq0y9vz1IC4>

Course Material/Learning Resources:

Text books:

Reference Books:

1. A.S. Altekar :- Position of Women in In Hindu civilization.
2. Harle J.C.:- Art and Architecture of the India Sub continent
3. MujumdarR.C. :- TheVakataka and Gupta Age
4. Mukharjee R.K. :- Education in Ancient India
5. Sharma R.S. :- Aspect of Political Ideas and Institution in Ancient India
6. ThaparRomila :- Ancient Indian History
7. Dr. VipinRathod - Historical Religious Places in Washim District, Surya Pub. Kanpur
8. अलतेकर मुजुमदार-प्राचीन भारत की शासन प्रणाली
9. डॉ. श. गो. कोलारकर-प्राचीन भारताचा राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतीक इतिहास
10. डॉ. मिराशी बा. वि. -वाकाटक नृपती आणि त्यांचा काळ
11. महाजन व्ही. डी. -प्राचीन भारत
12. आचार्य धनंजय-भारताचा इतिहास (प्रारंभापासून 1526 पर्यंत)
13. डॉ. गायकवाड कैलास, भारतीय शिक्षण पध्दतीचा इतिहास , लोट्स अँड कोब्रा पब्ली. नागपूर
14. डॉ. मिराशी वि. वा. -सातवाहन आणि पश्चिमी क्षत्रप

15. डॉ. बनसोड संतोष, डॉ. जाधव सिध्दार्थ - भारताचा इतिहास (प्रारंभापासून 1526 पर्यंत),
साईनाथ प्रकाशन नागपूर.
16. डॉ. डोंगरे वसंत – मौर्यकालीन मुद्रा
17. डॉ. रोकडे प्रशांत – सम्राट अशोककालीन कृषी व्यवस्था, रोशन ऑफसेट प्रिंटर्स, दिल्ली

Programme : B. A
Subject History
Semester2

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	No. of Credits
History	History of India from Early to 701 A.D to 1525 A.D.	75 Periods	05

Course Assessment: End Term Exam Marks: 80 (University level Exam)

SEM (Skill Enhancement Module): 20 Marks (College level evaluation)

Course Outcome

- 1: Survey the sources of History in Sultanate period of India.
- 2: Analyze the social, economic, religious and institutional bases of Sultanate period of India.
- 3: Known development of the concept of Nation- State background of political history.
- 4: Study Sultanate period of India Art & Architecture

On successful completion of the Course the students will be able to:

- 1: Learn the socio-political and cultural background of the Sultanate period of Indian History.
- 2: Learn various Sultanate period Indian History Tourist places and Guide Tourist.
- 3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NET etc.
- 4: Analyze various concepts in Social Studies through the Sultanate period of Indian History.
- 5: Learn developments of mankind Through Religious Movements.

Unit I	<ol style="list-style-type: none"> 1. The political situation in India before the establishment of the Sultanate: Invasion of Mohammad-Bin-Kasim, Mohammad Gazani and Mohammad Ghori 2. Qutbuddin Aibak- Founder of Delhi Sultanate, Iltumish- Early Difficulties, Victory over his Rivals, Administration. 3. Razia- Opposition to her Rule, Causes of her Fall. 4. Balban- Theory of Kingship, Destruction of the ‘Forty’ <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit II	<ol style="list-style-type: none"> 1. Allauddin Khilji’s Political & Administrative Policy- His Theory of Kingship, Deccan Policy, Administrative Reforms , 2. Allauddin Khilji’s Economical Policy- Market Control and Revenue Policy, Estimate of his Achievement 3. Mohammad Tughluq- His Revenue Reforms, Transfer of Capital, Introduction of Token Currency, Famine Relief and Agricultural Reforms, Causes of his Failure 4. Firoz Shah Tughluq- Economic Reforms and Impact, <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit III	<ol style="list-style-type: none"> 1. The Decline of the Sultanate 2. The Bahamanis Kingdom- Rise and Expansion of Bahamani Kingdom, Society and Economy, Achievements of Muhammad Gawan, Disintegration of Bahamani Kingdom 3. The Vijaynagar Empire- Rise and Expansion of Vijaynagar Empire, Society, Economy and Literature, Achievements of Krishna Deva Raya II, Disintegration of Vijaynagar Kingdom. <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit IV	<ol style="list-style-type: none"> 1. State & Society : Hindu and Muslim Society 2. Administrative System of Sultanate Period 3. Military Organization 4. Ruling Classes <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit V	<ol style="list-style-type: none"> 1. Social Status of Women- Marriage, Property Rights, Sati, Pardah and Devdasi. 2. Economical and Technological Developments- Agriculture, Industries, Trade and Commerce, Urban Centers 3. Religious Movements- The Bhakti Movement :Warkari Sampraday, Mahanubhav Sampraday, Lingayat Sampraday, Suffi Movement <p style="text-align: right;">(12 Periods)</p>
Unit VI	<p style="text-align: center;">Skill Enhancement Module</p> <p style="text-align: center;">Tourism in Art and Architecture in Sultanate period in India</p> <p style="text-align: right;">(15 Periods)</p>
Co’s	<p>CO1: Study of Tourism in Sultanate Period’s Indian Art & Architecture</p> <p>CO2: Student’s are aware and able to describe tourist places.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1) Gulams' Art and Architecture 2) Tughluq's Art and Architecture 3) Bahamani's Art and Architecture 4) Vijaynagar's Art and Architecture 5) Regional Heritage Site- Ridhadpur, Dist. Amravati, Anjangaon Surji, Dist. Amravati Lasur, Dist. Amravati, Achalpur, Dist. Amravati, Kondeshwar, Dist. Amravati, Gavilgad fort, Dist. Amravati, Mahimapur, Dist. Amravati, Chikhaldara, Dist. Amravati, Karanja Lad, Dist. Washim Asadgad Fort, Dist. Akola, Narnala fort, Dist. Akola, Devagiri Fort, Dist. Aurangabad Mahurgad, Dist. Nanded, Khandeshwar Temple, Nandgaon Khandeshwar Dist Amravati.
Activities:	<ol style="list-style-type: none"> 5. Study Tour 6. Project 7. Seminar 8. Assignment

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM:

3. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge38/preview

(Tourism Transport and Travel Services)

By Mr. Srikanth. K. S | Dept. of Tourism and Hospitality Management PBM Mahajana PG Center

4. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge40/preview

(Tourism Planning and Sustainable Development)

By Prashant Kumar Gautam | Panjab University | Chandigarh

Books Recommended:

1. Aivangar S.K. Saltanate India and South Indian History and Culture
2. Basham A.K.- The Wonder That was India.
3. Basham A.L. - The cultural History of India of Deccan
4. Bhandarkar R.G. :- Ear IV History
5. Desai Z.A. :- Indo-Islamic Architecture
6. Harle J. C. :- Art and Architecture of the India Subcontinent
7. Habibulla :- Foundation of Muslim Rule in India
8. Majumdar R. C. - History and culture of the Indian people vols. IIIII, IV & V
9. Munshi V. K.M. and R. R. Diwakar:- Bharativa Vidya Bhavan series Indian Inheritance, 3 Vols
10. Puri Chopra and Das: Social and Economic History of India Vol.1
11. Rowland B. - The Art and Achitecture of India
12. Sharma R.S. :- Light on early Indian Society and Economy
13. Saraswati S.K:- A Survey of Indian Sculpture

14. Satish Chandra: Medieval India. From Sultanate to the Mughals
15. चिटनीस कृ.ना. - मध्ययुगीन भारतीय संकल्पना व संस्था
16. सेतू माधवराव पगडी - सुफी संप्रदाय
17. के. एल. खुराना - भारत का सामाजिक एवम आर्थिक इतिहास
18. आशीर्वादीलाल श्रीवास्तव - दिल्ली सल्तनत
19. डॉ. विपीन बिहारी सिन्हा - दिल्ली सल्तनत
20. विद्याधर महाजन - मध्यकालीन भारत
21. भारताचा इतिहास (1205 ते 1526) - डॉ. धनंजय आचार्य, साईनाथ प्रकाशन नागपूर
22. डॉ.बिच्चेवार, सचितानंद - परिवर्तनाचा महामेरू महात्मा बश्वेश्वर, स्वाती प्रकाशन पुर्णा,
23. भारताचा इतिहास (1205 ते 1526), डॉ. संतोष बनसोड , डॉ. सिद्धार्थ जाधव - साईनाथ प्रकाशन नागपूर
- 24) यवतमाळ जिल्ह्याचा इतिहास – डॉ. वारंगे ज्ञानेश्वर, डॉ. बनसोड, संतोष, आधार पब्लिकेशन, अमरावती. मार्च २०२२

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM:

1. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge38/preview

(Tourism Transport and Travel Services)

By Mr. Srikanth. K. S | Dept. of Tourism and Hospitality Management PBM Mahajana PG Center

2. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge40/preview

(Tourism Planning and Sustainable Development)

By Prashant Kumar Gautam | Panjab University | Chandigarh

Any pertinent media (recorded lectures, YouTube, etc.):

3. <https://youtu.be/k014Qu-U-kM>
4. <https://youtu.be/Aq0y9vz1IC4>
5. <https://youtu.be/UZsWXvpzmvw>
6. <https://youtu.be/GvjRF7rWxuk>